

Vlaams
Parlement

vergadering **C199**
zittingsjaar 2020-2021

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid

van 17 maart 2021

(Wegens de coronamaatregelen werd deze vergadering via videoconferentie georganiseerd.)

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Sofie Joosen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het gebruik van landbouwproducten voor weggeefacties – 2045 (2020-2021)	5
VRAAG OM UITLEG van Joke Schauvliege aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de eiwitstrategie en het stimuleren van landbouwers om eiwithoudende gewassen te telen – 2109 (2020-2021)	
VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de Vlaamse eiwitstrategie 2030 voor de verduurzaming van het voedsel en diervoeder in Vlaanderen – 2171 (2020-2021)	8
VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenbroucke aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de impactstudie over de uitfasering van de zoogkoeienpremie – 2127 (2020-2021)	14
VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de ondersteunende rol van Vlaanderen bij het nieuwe Convenant betreffende het verantwoord gebruik van antibiotica bij dieren – 2185 (2020-2021)	16
VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenbroucke aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de vernietiging door de Raad voor Vergunningsbetwistingen van de vergunning voor kippenstallen in Kortesseme – 2199 (2020-2021)	
VRAAG OM UITLEG van Chris Steenwegen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de Programmatische Aanpak Stikstof – 2309 (2020-2021)	19
VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de Vlaamse brede heroverweging voor het beleidsdomein Landbouw en Visserij – 2229 (2020-2021)	25
VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de introductie van betaalbare smart farming in de land- en tuinbouwsector – 2234 (2020-2021)	28

VRAAG OM UITLEG van Sofie Joosen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het EHV-1-virus bij paarden – 2258 (2020-2021)	31
VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over mestfraude in de landbouwsector – 2267 (2020-2021)	34
VRAAG OM UITLEG van Sofie Joosen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de fatale ongevallen in de land- en tuinbouwsector – 2353 (2020-2021)	
VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over dodelijke ongevallen in de land- en tuinbouw – 2426 (2020-2021)	38
VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het oppompen van grondwater door landbouwbedrijven – 2430 (2020-2021)	42

VRAAG OM UITLEG van Sofie Joosen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het gebruik van landbouwproducten voor weggeefacties – 2045 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Minister, in een aantal supermarktgroepen is de prijzenoorlog weer begonnen en onze landbouwers delen momenteel in de klappen. Zo is er de promotie van warenhuisketen Albert Heijn die bij Boerenbond in het verkeerde keelgat schoot, waarbij er gratis tomaten, prei of avocado's worden geschonken. Dat is natuurlijk een legale koppelverkoop, maar in de praktijk wordt dat voedsel toch met verlies verkocht. Het gratis weggeven van groenten en fruit is een slecht signaal, omdat het de productiekost van duurzame landbouwproducten banaliseert, en dat is niet goed.

Minister, de loutere wettelijkheid van deze actie ressorteert onder de bevoegdheid van uw federale collega. U hebt in Vlaanderen Landbouw en Economie in uw portefeuille, en ik vind dit een relevant onderwerp voor deze commissie.

Minister, hoe evalueert u de impact van deze acties op de publieke perceptie inzake duurzaamheid en rendabiliteit van de Vlaamse land- en tuinbouw?

Hoe staat u tegenover de reactie van de sectororganisaties op deze actie?

In hoeverre acht u het wenselijk om u aan te sluiten bij deze reactie en eventueel de betrokken ketens aan te spreken?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Joosen, u merkt terecht op dat de juridische bevoegdheid bij het federale niveau ligt. Ik kan me bijgevolg niet uitspreken over de wettelijkheid van de actie van Albert Heijn. Federaal minister Pierre-Yves Dermagne heeft intussen aan de Economische Inspectie gevraagd om de promotieactie te onderzoeken op haar wettelijkheid.

Maar ik heb natuurlijk ook wel mijn mening. Om te beginnen wil ik benadrukken dat supermarkten een belangrijke partner zijn voor de landbouwsector als afzetmarkt en dat supermarkten onze landbouw ook vaak ondersteunen in het aanbieden van Vlaamse en seizoensgebonden producten.

De Belgische retailmarkt is zeer, zeer competitief met lage marges. Je hebt dus altijd het risico dat supermarktketens in hun onderlinge strijd om de gunst van de consument verward raken in een 'race to the bottom'. De grootste verliezer in een dergelijk verhaal is de boer, maar eigenlijk is er niemand gebaat bij zo'n economisch model.

Ik pleit dan ook graag voor een evenwichtige verdeling van de lusten en lasten tussen de verschillende schakels van de voedselvoorzieningsketen. Dit betekent enerzijds inzetten op een lastenverdeling op het vlak van risico's en kosten, maar ook opletten dat initiatieven rond duurzaamheid en circulaire economie niet teniet worden gedaan met zulke promoties. Zulke promotieacties doen trouwens geen goed aan de publieke perceptie in het algemeen.

Uit studies bij onder andere het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM) blijkt dat het vertrouwen van de consument in de primaire sector al groot

was en nog steeds groeit. Kwalitatief behoort Vlaanderen tot de absolute wereldtop, zowel in kwaliteit als in voedselveiligheid en duurzaamheid. Dergelijke lage prijsacties doen de landbouw en tuinbouwproducten alleszins dus een groot oneer aan. Ik ben daar dus niet gelukkig mee.

Ik begrijp de reactie van de sectororganisaties, zeker die van de landbouw-organisaties, maar ook van organisaties zoals Buurtsuper.be van UNIZO. Onze boeren werken erg hard om producten op de wereld te zetten en het is dan ook pijnlijk als iemand deze waardeert als gratis.

Ik ben een groot voorstander van een breed gedragen ketenoverleg. Ik wil erop wijzen dat als er door de bevoegde federale diensten geen overtredingen worden vastgesteld, overleg de enige oplossing is om elkaars klachten en verzuchtingen te horen. Ik roep de partijen op om overleg te hebben in het daarvoor voorziene Belgische ketenoverleg. Ik heb vorige week nog gezegd dat er nog een aantal andere thema's zijn waardoor het op dit ogenblik wenselijk lijkt dat ik me persoonlijk in het Ketenoverleg even laat zien. Ik heb dat ook beloofd en also zal geschieden.

De positie van de Vlaamse productie moet in de nabije toekomst verder worden versterkt. We zitten op het traject naar 'Voedsel verbindt boer en burger', waarin 23 federaties, met inbegrip van de landbouworganisaties, een engagement hebben genomen rond de waardering en positionering van lokaal voedsel. In dit charter is ook de retail via Comeos aan boord. Door deze actie wil ik de lokale productie meer naar waarde schatten en samen met de partners zoeken naar positieve initiatieven die dit versterken.

Ik ben dus niet gelukkig met de actie, en ik neem het engagement om zelf initiatief te nemen in het kader van het ketenoverleg.

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Dank u wel, minister. Ik apprecieer uw reactie op de vraag heel erg. De retailsector claimt die titel van duurzaamheid de laatste tijd steeds meer. Hij beweert dat hoog in het vaandel te dragen. Onze landbouwers dragen dat ook hoog in het vaandel. Zij doen heel wat inspanningen om die duurzaamheid te verkrijgen. Maar acties als deze duiden natuurlijk niet op een duurzame relatie met onze Vlaamse land- en tuinbouwers. Dit veroorzaakt echt een probleem in het partnerschap. Die supermarktstrategieën zijn aantrekkelijk voor de consument, maar nefast voor onze landbouwers, voor de perceptie en voor de inspanningen die er gebeuren op het vlak van duurzaamheid.

U zei dat u tevreden bent over het ketenoverleg. Dat is al een aantal keren teruggekomen in de voorbije commissievergaderingen naar aanleiding van vragen. Dat duidt op het feit dat er heel wat opportuniteiten zijn en dat we daar een extra inspanning kunnen leveren.

Moeten we geen bijkomende mogelijkheden zien op het Vlaamse niveau qua bewustwording bij de consument? Kunnen we nog inspanningen doen om dat aan te pakken?

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Minister, ik bedank u voor uw antwoord. Het stelt mij tevreden maar collega's die al een tijdje in deze commissie zitten zullen het met mij eens zijn dat deze vraag niet nieuw is. Dit sleept al een paar jaar aan. Het komt regelmatig terug.

Er wordt altijd verwezen naar het Ketenoverleg. Maar ook daar komt nooit iets concreets uit. Het is een spijtige zaak, vooral voor de perceptie, alsof

landbouwproducten wegwerpproducten zijn. Daar is niemand mee gebaat, noch de consument noch de producent. Ik vind dat een heel spijtige evolutie.

Minister, ik ben wel tevreden dat u zegt dat u zich zult tonen op het Ketenoverleg. Ik weet niet wat u daarmee bedoelt. Ik vraag u om inderdaad op tafel te kloppen en te hopen dat er een einde wordt gesteld aan dergelijke praktijken. Misschien kunt u ook de retailsector rechtstreeks contacteren om te zeggen dat dit zaken zijn die eigenlijk niet kunnen en voor niemand goed zijn?

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, ik wil onze grote zorgen uiten met betrekking tot die offensieve marketingstrategieën, die vooral uit Nederland overwaaien en die ook hier hun voeten in de aarde hebben. Ze betekenen vooral voor de laatste schakel, de producent, een zware klap. Dit komt ook op een heel ongelegen moment, zoals u hebt aangehaald: net wanneer de korte keten meer en meer zijn intrek vindt. De mensen vinden een faire prijs en kwaliteitsproducten enorm belangrijk. Dan is het jammer dat de producten op die manier in de markt worden gezet.

Mijn bijkomende vraag is al voor een deel gesteld door mijn collega-vraagsteller. Voor de sensibilisering van de consument is het niet alleen belangrijk te zien dat we een heel groot aanbod van producten hebben, maar ook dat er niet zoiets bestaat als een 'free lunch': als zij gratis producten krijgen, moet iemand daar de prijs voor betalen. We hebben dus nog werk aan de winkel. Daarvoor kijk ik in uw richting, want u kunt daar wel degelijk op inzetten.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Minister, we zijn het in deze commissie niet altijd over alles eens, maar hier zijn denk ik alle partijen het erover eens dat die prijsvorming echt fout zit en dat dit soort acties geen respect tonen voor onze producenten, voor onze land- en tuinbouwers.

Minister, we hebben het er al een paar keer over gehad. Ik heb ook al gevraagd naar een manier om daar iets aan te doen. U hebt al vaak verwezen naar de omzetting van de Europese richtlijn die deze oneerlijke handelspraktijken in de landbouw zou moeten aanpakken. U zegt dat u zich zult laten zien op het Ketenoverleg. Voor zover ik begrepen heb, is er momenteel een procedure lopende om die richtlijn om te zetten en wordt er binnen het Ketenoverleg daarover met de partijen overleg gepleegd. Die richtlijn moet worden opgezet tegen november 2021. Bent u daarbij betrokken? Kunt u daarover een stand van zaken geven? Hoe ziet u de opvolging daarvan, om tot een goede aanpak te komen die dit soort misbruiken in de toekomst hopelijk kan inperken?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, dank u wel voor de bezorgdheid. Het klopt wat collega Steenwegen zegt: we zijn het over die zaken in deze commissie allemaal eens. Collega Joosen, wat betreft de bewustwording bij de consument: een van de initiatieven die ik genomen heb, is het project 'Voedsel verbindt boer en burger'. Samen met 23 organisaties werken we momenteel richting een voedseltop een aantal acties uit, omdat we de Vlaming meer bewust willen maken van het zeer uitgebreide aanbod van lokale producten, om het chauvinisme zo ook wat aan te wakkeren en om ook de bereidheid om eerlijke prijzen te betalen groter te maken.

Een van de vier grote pijlers van de Vlaamse voedselstrategie is net om in te spelen op de consumentenzijde en om de bewustwording te vergroten dat boeren inspielen op wat de consument vraagt en hoe die zijn vraag wijzigt. Ik heb collega Sintobin inderdaad beloofd om voor de varkenssector de keten samen te roepen. Op zich is

het Ketenoverleg – dat weet u – een privaat initiatief. Ik kan de prijs niet bepalen die men vraagt voor een bepaald product, maar ik kan wel mijn bezorgdheden uiten en het gesprek aangaan om de bewustwording ook groter te maken. In onze Vlaamse voedselstrategie wordt ook de hele keten betrokken, dus het aspect van de gelijke verdeling tussen lasten en lusten tussen de schakels maakt daar deel van uit. Mijn kabinet is ondertussen ook volop bezig met bilaterale gesprekken voor een breder overleg, dus wij zijn een aantal aftoetsingen aan het doen om te kijken hoe we kunnen ingrijpen. Dit is nu specifiek voor de varkenssector, maar we kunnen dat ook uitbreiden naar andere sectoren.

Het is inderdaad een verhaal dat al lang duurt en ik heb jullie ook een aantal keren gezegd dat consument en burger niet gelijk zijn. De burger vindt van alles rond het dierenwelzijn, rond duurzaamheid enzovoort, maar in de winkel word je om de oren geslagen met superdumpingprijzen en dan zegt de consument: 'Ah ja, we doen daaraan mee.' Daar zit ook een kloof en je zou dat een beetje op elkaar moeten kunnen doen plakken, en daar kan de hele keten mee een bijdrage voor leveren.

Voorzitter, ik moet efficiënt en kort zijn zeker. Ik zal dat voor de volgende vraag proberen te doen.

De voorzitter: U bent aan het oefenen, neem ik aan. We rekenen op nog wat vooruitgang, maar geen probleem.

Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Ik kijk uiteraard mee uit naar de resultaten van de inspanningen, onder andere via 'Voedsel verbindt boer en burger'. Ik ben heel tevreden dat een aantal collega's aansloten, verschillende partijen hebben zich hier vandaag nogmaals achter die oproep geschaard en mee een signaal gegeven, en daar ben ik tevreden over.

En dat was kort.

De voorzitter: Dat was heel kort, dank u wel, collega.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Joke Schauvliege aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de eiwitstrategie en het stimuleren van landbouwers om eiwithoudende gewassen te telen – 2109 (2020-2021)

VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de Vlaamse eiwitstrategie 2030 voor de verduurzaming van het voedsel en diervoeder in Vlaanderen – 2171 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Joke Schauvliege (CD&V): Voorzitter, minister, ik zal ook proberen om mijn inleiding kort en efficiënt te houden.

U hebt onlangs de eiwitstrategie gelanceerd. De bedoeling is dat we onze eiwitten meer uit peulvruchten moeten halen en dat we het voedsel voor onze dieren ook

meer zelf moeten telen. Er was heel veel enthousiasme. Je ziet ook dat er twintig instanties betrokken zijn bij dat actieprogramma dat u gelanceerd hebt. Het finale doel is dat tegen 2030 een duurzame, diverse en toekomstgerichte eiwitvoorziening gerealiseerd wordt bij ons. U werkt rond zes thema's: duurzaam dierenvoer, duurzame dierlijke productie, meer plantaardige eiwitten, meer nieuwe eiwitten, meer productdiversiteit en duurzame eiwitconsumptie.

U zou de landbouwers ook stimuleren om over te schakelen en ook meer eiwithoudende gewassen te telen. Dit ter vervanging natuurlijk van de geïmporteerde soja, die een belangrijke klimaatimpact heeft, en die op die manier toch op een meer duurzame manier geproduceerd zou kunnen worden.

Er zal ook steun nodig zijn, niet alleen financieel, maar ook begeleiding om bijvoorbeeld tijdelijk grasland om te zetten in grasklaver of grasluzerne. De transitie biedt heel wat economische kansen voor onze landbouwers, maar ook voor onze voedingsindustrie. Als minister heb ik zelf nog de eerste soja mee mogen oogsten in Vlaanderen en ik ben blij dat dat ook op die manier wordt verdergezet. U trekt 10 miljoen euro uit voor 2021-2022. Dat gaat ook fors naar ondersteuning, maar ook naar onderzoek.

Minister, kunt u wat meer details geven over de geplande projecten op korte en middellange termijn?

Ziet u kansen in het relanceplan en het toekomstig gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB)?

De komende maanden wordt het actieplan opgemaakt om uitvoering te geven aan de strategie. Hoe zal dat concreet verlopen? Wanneer mogen we dat actieplan verwachten?

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Mijn vragen zijn gelijkaardig natuurlijk.

Ik zal beginnen met een positieve noot. We zaten namelijk in de top drie voor de aankoop van certificaten voor maatschappelijk verantwoorde soja.

Dat is hoopgevend, maar beter nog is dat we in Vlaanderen zelf actief op zoek gaan naar mogelijkheden om alternatieve eiwitten te telen en dit niet alleen voor diervoerders, maar ook voor menselijke consumptie. Dan denken we aan nieuwe teelten zoals quinoa of het opschalen van bestaande teelten als linzen en kikkererwten. De eiwitstrategie 2030 werd ondertekend door de minister en zestien partners uit de agrovoedingsketen. We verwachten daar heel wat van. De strategie wordt gebaseerd op zes thema's, maar die zal ik niet opsommen.

Het is belangrijk om de weg naar verduurzaming en diversificatie in onze eiwitproductie en -consumptie in te slaan. Uit een studie in opdracht van het Vlaams Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) is trouwens gebleken dat er op dit gebied diverse opportuniteiten liggen voor de sector en de kenniswereld. Dat is positief. De landbouworganisaties wijzen er wel op dat hefboomen noodzakelijk zullen zijn om de strategie te versterken.

Mijn vragen, minister, gaan over het actieprogramma dat moet worden uitgerold voor de eiwitstrategie. Welke stappen en timing worden vooropgesteld?

Zal er worden gewerkt met concrete streefcijfers voor elk van de zes thema's die onderdeel uitmaken van de strategie?

Is er zicht op de concrete aanwending van de 10 miljoen euro aan middelen?

Welk deel daarvan zal expliciet ten goede komen van de boeren?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's Schauvliege en Talpe, samen met zestien partners heb ik recent de Vlaamse eiwitstrategie 2030 voorgesteld. De hele agrovoedingsketen, middenveldorganisaties, wetenschappelijke instellingen en de Vlaamse overheid engageren zich met deze strategie om het eiwitaanbod in Vlaanderen te vergroten én te verduurzamen. Er is een toenemende vraag naar plantaardige eiwitten zoals peulvruchten en quinoa en tegelijk is er een maatschappelijke vraag naar meer duurzame dierlijke eiwitten. Met deze eiwitstrategie creëren we duurzame kansen zowel voor onze boeren als voor de voedingsbedrijven. Tegelijk geven we onze ambities op het vlak van gezonde voeding een duwtje in de rug en komen we met deze strategie tegemoet aan een wijzigend voedingspatroon van de Vlamingen.

Dit voorjaar starten concreet drie demonstratieprojecten om landbouwers sensibiliseren om meer in te zetten op de teelt van eiwithoudende gewassen voor humane of dierlijke consumptie en voor de toepassing ervan in een voederrantsoen.

Daarnaast zal ook een Europees Innovatiepartnerschap 'KIK-LOVE: KIKkererwt - LOkaal Vlaams Eiwit' van start gaan dat loopt tot 2023. De ene afkorting is al sexyer dan de andere, deze vind ik wel goed gevonden. Twee landbouwers, Inagro en een verwerker van peulvruchten zoeken samen vernieuwende oplossingen op het vlak van teelttechniek, afzet, naoogsttechnologie en lokale verwerking.

Ook het Vlaams Instituut voor Landbouw, Visserij en Voeding (ILVO) is al zeven jaar bezig met divers onderzoek naar sojaveredeling. Recent heb ik ook als 'meter' samen met het ILVO, het Vlaams Instituut voor Biotechnologie (VIB), UGent, en KU Leuven een burgerwetenschapsproject gelanceerd dat de duurzame sojateelt in Vlaanderen moet stimuleren door lokaal aanwezige bodembacteriën in kaart te brengen. We zochten 1000 vierkante meter, duizend mensen die 1 vierkanter meter van hun tuin wilden afstaan om te zien hoe de bodem reageert en dergelijke. Er zijn meer dan vijfduizend burgers gevonden die een vierkante meter van hun tuin met soja willen opvolgen. We moeten nog bekijken – er is een heel lange wachtlijst – of het zinvol is om dat aantal te vergroten. Dat loopt nog. Het doet wel deugd dat zoveel mensen bereid zijn om mee te werken aan zo'n project. Dit leert me dat burgers betrekken bij wetenschappelijke projecten een super goed instrument is om te sensibiliseren. Mensen werken graag mee aan de wetenschap, dat stel ik nu vast.

Bij VLAIO zijn heel wat projecten ingediend, die worden momenteel geëvalueerd.

Ik kom tot uw tweede, derde en vierde vraag. Ik zie absoluut kansen in het toekomstige gemeenschappelijk landbouwbeleid, zowel op het vlak van de ondersteuning van eiwitteelten en duurzame dierlijke en plantaardige productie als op het vlak van het bevorderen van kennis en innovatie. We bekijken op dit ogenblik de mogelijkheid van een ecoregeling of een agromilieu- en klimaatmaatregel. Ook in het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) krijgen investeringen op het vlak van milieu en klimaat, waaronder investeringen gericht op de teelt van plantaardige eiwitten, voorrang in de selectie.

Mijn administratie onderzoekt ook de mogelijkheden voor een nieuwe maatregel die land- en tuinbouwers financieel ondersteunt die van verdienmodel willen veranderen of actief willen gaan samenwerken. Dat is dus ook voor verdienmodellen in het kader van plantaardige eiwitten. De kennis- en innovatie-instrumenten in het nieuwe GLB zullen toelaten om ook op het vlak van duurzame eiwitvoorziening landbouwers te informeren en te sensibiliseren, en hen te ondersteunen in hun zoektocht naar innovatieve oplossingen.

In het kader van de Blue Deal is er ook in een budget voorzien, ten belope van 10 miljoen euro, voor een aantal acties op het vlak van droogteresistente teelten en nieuwe teelten, zoals eiwitten, die we kunnen inzetten op het vlak van teeltverfijning en -begeleiding, het stimuleren van boeren, de verwerking van de eiwitten en het sensibiliseren van consumenten in het kader van de eiwitstrategie. Welk budget daarvan specifiek naar onze boeren zal gaan, is natuurlijk mede afhankelijk van de interesse van onze boeren.

De implementatie van de strategie in concrete acties gebeurt stapsgewijs door de diverse partners. In de komende periode gaan we met de partners aan de slag om hun engagement om te zetten in concrete acties die bijdragen aan de strategie. We maken ook afspraken over de governance en de opvolging van de acties. We bekijken ook waar doelstellingen nog verder kunnen worden verfijnd en hoe we die kunnen opvolgen. In de strategie is voorzien in het opmaken van een publieke voortgangsrapportage vanaf 2022. De monitoring van de doelstellingen gebeurt vanaf 2022. De frequentie zal afhankelijk zijn van beschikbare databronnen.

Voor sommige thema's, zoals duurzame veevoeders, is er al in heel concrete streefcijfers voorzien. Voor die doelstelling kunnen we terugvallen op de historische samenwerking tussen ons Departement Landbouw en Visserij en de Belgian Feed Association (BFA), die in het kader van de eiwitstrategie ook wordt voortgezet. Zo wordt er ook duidelijk gestreefd naar een aandeel van 50 procent van de gebruikte grondstoffen in de Belgische diervoederindustrie uit nevenstromen tegen 2030. Voor andere thema's zijn die nog niet helemaal klaar. We moeten dus nog een aantal extra kwantificeringsoefeningen doen. Met de voorziene monitoring volgen we dan al die doelstellingen op.

Er zit dus heel veel muziek in de initiatieven, maar er zijn natuurlijk nog een aantal klippen te omzeilen, zoals het klimaat hier bij ons. Vandaar ook de forse investeringen om tot leefbare projecten te komen, ook voor onze boeren.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Joke Schauvliege (CD&V): Minister, dank u wel voor uw uitvoerige antwoord. Ik wil nog twee bedenkingen formuleren.

Ten eerste, ik denk dat dit ook een goede klimaatstrategie is. Het is natuurlijk beter dat we hier die eiwitgewassen kunnen telen in plaats van dat dat heel ver weg gebeurt. Misschien zijn er dus ook wel mogelijkheden om in het kader van het klimaatbeleid wat projecten te kunnen financieren of ondersteunen. Wordt dat ook mee bekeken?

Ten tweede, in het kader van het oplijsten van de knelpunten zou een van de grote knelpunten ook wel kunnen zijn dat er voldoende ruimte moet zijn om die eiwitgewassen bij ons te telen. Men heeft voldoende oppervlakte nodig om aan actieve landbouw te gaan doen. Ik denk dat het ook heel belangrijk is om dat mee te nemen en dus ook het ruimtelijke aspect voldoende te bekijken bij de knelpunten, om te zien welke oplossingen er daarvoor moeten komen.

Bedankt voor uw inzet. Wij kijken uit naar de concrete acties.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, ook ik wil mijn waardering uitspreken voor uw volledige antwoord. Ik ben heel blij dat er heel wat inspanningen gebeuren rond de eiwitstrategie. Sommigen zeggen wel dat we nog meer inspanningen kunnen leveren, maar het is natuurlijk een evolutief proces dat we goed moeten aanpakken. Eerlijk gezegd, Vlaanderen is al vijftien jaar de kar aan het trekken wat die alternatieve eiwitstrategie betreft, dus op dat vlak zijn we helemaal niet slecht

bezig. En ere wie ere toekomt, BFA heeft altijd aan de kar getrokken. U haalde ook aan dat ILVO al zeven jaar initiatieven neemt. Ik denk dat we hier verschillende partners hebben.

U verwees ook naar het project om soja tot in de tuin van de burger te brengen. Ik had daar ook over gelezen en ik was daar heel enthousiast over. Nu blijkt dat er vijfduizend inschrijvingen waren, terwijl men eigenlijk naar duizend mensen zocht. Dat is toch een heel positief signaal. We zullen het ook opvolgen, en ik zal daar ook vragen over stellen om te zien tot welke resultaten dat zal leiden.

Ik wilde tot slot nog vragen naar een monitoringsysteem, maar daar bent u al op ingegaan. Het is ook al voorzien om regelmatig te evalueren. Het lijkt mij belangrijk dat we ook kunnen bijsturen wanneer dat nodig zou blijken te zijn.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Ik zou zeker willen aansluiten bij de positieve geluiden hierover. Het lijkt mij een heel positieve zaak dat er zo'n eiwitstrategie wordt uitgerold. Waar ik mij het meest zorgen over maak – dat is misschien het verkeerde woord – of waar ik zeker de nadruk op wil leggen, is dat er snelheid wordt gemaakt, dat er vaart wordt gemaakt. Wat hier wordt voorgesteld is niet nieuw. We weten dat er al heel lang pleidooien worden gevoerd voor zo'n omschakeling of een evolutie richting meer plantaardige eiwitten. Voor veevoeder zijn daar nog weinig, of toch minder obstakels. Er is wel nog wat werk als we soja bijvoorbeeld willen gebruiken voor menselijke voeding.

Ik hoor dat er demonstratieprojecten zijn. Dat is natuurlijk geen probleem, maar er lopen al heel wat van die demonstratieprojecten. Het proefcentrum in mijn eigen gemeente Herent heeft ook al jarenlang sojaproeven lopen. We moeten dus voortmaken. Het is echt iets dat heel sterk maatschappelijk gedragen is, en veel boeren zijn er ondertussen wel van overtuigd zijn dat het mogelijk is, en dat ze daar echt een nieuw verdienmodel in kunnen vinden.

Ik vind ook dat burgerinitiatief heel goed, heel interessant, omdat het ook de betrokkenheid van mensen vergroot. CurieuzeNeuzen had 50.000 inschrijven om deel te nemen, denk ik, al is dat ook een naam die al wat bekender klinkt. Ik zat in een vorig leven in Natuurpunt, en dat is bijvoorbeeld ook een organisatie die al vele jaren aan 'citizen science' doet. Het is ongelooflijk hoe sterk je betrokkenheid kunt creëren door mensen mee te nemen in zo'n wetenschappelijke dataverzameling. Zo kunnen zij mee nadenken en mee impulsen geven aan zo'n project.

Ik heb niet echt een vraag voor u, ik geef alleen veel ondersteuning voor dat initiatief. En ik pleit ervoor om vaart te maken.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Ook onze fractie is heel enthousiast over de eiwitstrategie en de uitrol ervan. We kijken vooral ook uit naar hoe de concrete projecten zullen worden gerealiseerd.

Ik zal het kort houden. Mijn vraag sluit aan bij de laatste opmerking van mevrouw Schauvliege over de ruimte. We weten allemaal dat de ruimte voor landbouw in Vlaanderen onder druk staat. Als we willen opschalen naar eiwitrijke productie, zowel voor menselijke consumptie als voor veevoerders, moet er ook plaats voor zijn. Welke verschuiving verwacht u, welke teelten ziet u afnemen in het landbouw-areaal om plaats te maken voor eiwitrijke producten?

Bart Dochy (CD&V): Ik denk dat de aantrekkingskracht van de productie ook gepaard zal gaan met economische rendabiliteit. Als ik de huidige cijfers zie, zowel

die van de opbrengst van soja als die van de verkoopprijs, is er nog wel wat werk aan de winkel. Het zou goed zijn, mochten die eiwithoudende gewassen een voorbeeld zijn waarbij degenen die de producten verwerken, de trekkers zijn om deze productie aan te zwengelen. Het is natuurlijk belangrijk dat er ondersteuning is in het kader van het op punt zetten van die teelten, rassenselectie en dergelijke, maar finaal zal het toch nog altijd uit de markt moeten komen. Daar zullen de verwerker en de consument de trekkers moeten zijn om de prijsvorming op een goed spoor te krijgen.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u wel, collega's. Ik ben blij het enthousiasme te horen over de eiwitstrategie.

Ik zou eerst willen stilstaan bij de opmerking van collega Joke Schauvliege. Het is absoluut terecht dat er ruimte moet zijn om boeren financiële en ruimtelijke vrijheid te geven. Dat is de reden waarom we inzetten op die GLB-ecoregelingen.

Die ruimte is beperkt in Vlaanderen. Dat is een aandachtspunt. Daarom denk ik dat het heel goed is dat ILVO voldoende proeven doet om na te gaan welke bodem precies geschikt is voor welk type eiwitteelt. Zo zou het bijvoorbeeld goed zijn als we hiervoor op termijn ook minder vruchtbare gronden zouden kunnen inzetten. Dat is ook de reden waarom we nu dat grootschalig project uitvoeren: om te kijken hoe soja reageert op al die verschillende soorten grond die Vlaanderen rijk is. Ik heb een heel wetenschappelijke uitleg gekregen over de stikstofwaarden en de verbindingen die zo belangrijk zijn. Dat was superinteressant. Dat is voorlopig nog toekomstmuziek, maar we zetten er nu al heel fors op in.

Collega Talpe, het is de bedoeling om samen met de zestien partners regelmatig de uitrol van die strategie op te volgen, zodat we ook stappen vooruit kunnen zetten op het terrein. Net zoals ik in deze commissie positieve sentimenten hieromtrent voel, voel ik ook bij de partners enorm veel engagement om dit mogelijk te maken, zowel in de wetenschappelijke wereld als bij de boeren zelf. Je voelt dat men ook snakt naar een beetje zuurstof op dat vlak.

We zullen ook wel snel resultaten zien, maar we moeten beseffen dat zo'n transitie, collega Steenwegen, ook komt met de nodige vraagstukken, moeilijkheden en bottlenecks. Die transitie moet vooral ook duurzaam en werkbaar zijn. Ik wil dus komen tot duurzame nieuwe verdienmodellen voor onze boeren. Daarvoor hebben we – opnieuw – uiteraard de ketenpartners nodig en de consumenten. De consumenten zijn alvast enthousiast. Ik heb het hier al vaak gezegd: in het lijstje met 'potentiële' scores die plantaardige eiwitten heel hoog bij de Vlaamse consumenten. Dat is positief. Daarom is het dus de moeite om daar ook budgetten voor te voorzien, zodat we dat in Vlaanderen kunnen realiseren.

Er lopen al een paar jaar proeven. Het is nu een kwestie van onze boeren te overtuigen om in die verdienmodellen te investeren. Maar het heeft geen zin om iedereen er nu volop op los te laten, als de teelttechnieken nog niet helemaal op punt staan en als de rendabiliteit nog niet gegarandeerd is. Daarom hebben we dus nog wel wat onderzoek nodig. Daarom willen we graag de ecoregelingen inzetten om onze boeren een duwtje in de rug te geven.

Collega Coenegrachts, die verschuivingen zullen sowieso aan de landbouwers zijn. Het is moeilijk om daarvan een inschatting te maken. Maar we zetten in op die eiwitten voor menselijke voeding en ook voor voedergewassen. Die shift zou zich dus bij een aantal teelten kunnen voordoen. Ik ben ervan overtuigd, als ik met boeren spreek, dat ze ook echt geïnteresseerd zijn in nieuwe verdienmodellen. Je vindt dus wel boeren die dat willen doen.

Collega Dochy, het klopt dat de markt de prijs moet bepalen. Wij zetten nu in op onderzoek, innovatie en begeleiding. Maar de vraag en de bereidheid tot het betalen van een correcte prijs zullen er ook moeten zijn bij de consument, daar ben ik het absoluut mee eens. Daarom betrekken we dus de hele keten bij wat we nu aan het doen zijn.

Dat was toch al iets efficiënter, voorzitter?

De voorzitter: Het begint te lopen.

Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Joke Schauvliege (CD&V): Ik heb daar niets meer aan toe te voegen.

De voorzitter: Dat is zeer efficiënt.

Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Ik wil iedereen bedanken om die eiwitstrategie volop te ondersteunen. Ik denk dat de uitrol van soja in Vlaanderen enorm belangrijk is. ILVO heeft nu voor twee teelten erkenning aangevraagd bij Europa. De teeltdiversificatie, die ik al aanhaalde, is een heel belangrijk element.

Zoals u zei als reactie op collega Steenwegen, minister, kost die omschakeling inderdaad tijd. We moeten er zeker voor zorgen dat wat we doen, ook leefbaar is voor onze boeren.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de impactstudie over de uitfasering van de zoogkoeienpremie – 2127 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (sp.a): De vakgroep Vleesvee van Boerenbond heeft onlangs een oproep gedaan om een impactstudie te maken over de gevolgen van de uitfasering van de zoogkoeienpremie. Tijdens de hoorzitting over de toekomst van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) was iedereen het erover eens dat de gekoppelde steun enorm belangrijk is voor veehouders en dat veel bedrijven niet kunnen overleven zonder deze steun. Ook werd er opgemerkt dat de keuze voor graslanden vanuit ecologische hoek een heel belangrijk element kan zijn.

Er werd onder meer voorgesteld om vooral te focussen op wat het houden van koeien kan betekenen voor het aanhouden van permanente graslanden en dit rechtstreeks als milieudoelstelling te ondersteunen. Zo kan het beheer ook vanuit een eenduidig perspectief worden aangepakt. Ongeveer een derde van ons totale landbouwareaal is grasland, en het is cruciaal dat we dit grasland goed onderhouden voor koolstofopslag, erosiebestrijding en biodiversiteit. Op deze manier kunnen de landbouw en de natuur worden samengebracht. Eerder stelde ik ook al een aantal vragen over de uitfasering van de zoogkoeienpremies tegen 2027, zowel mondeling als schriftelijk.

Minister, houdt u vast aan de deadline van 2027, die in het Vlaams regeerakkoord staat?

Wat is uw reactie op de oproep van de belangenorganisatie van de vleesveehouders? Overweegt u een studie zoals gevraagd of een evaluatie in de een of andere vorm? Deelt u hun mening of hebt u aanwijzingen dat door de uitfasering van de zoogkoeienpremies heel wat vleesveehouders dreigen af te haken? Over welke aantallen zou het gaan?

Aan welke duurzame alternatieven voor de specifieke doelgroep van bedrijven met gekoppelde premies zoals voorzien in het regeerakkoord, denkt u?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, ik kijk ook uit naar het antwoord, maar nog meer naar jullie reacties.

In het regeerakkoord is inderdaad opgenomen dat de uitfasering van de huidige gekoppelde steun voorzien is tegen 2027. Dat blijft ook het uitgangspunt bij het onderzoeken van de alternatieve mogelijkheden voor de vleesveesector om zowel de weggevallen inkomenssteun op te vangen als de klimaatdoelstellingen te realiseren waarvoor de betrokken veehouders inspanningen leveren.

Uit de cijfers blijkt dat in de periode 2007-2019 de zoogkoeienstapel een daling vertoonde van 24 procent, of gemiddeld 2 procent per jaar. Er zijn geen duidelijke aanwijzingen die me zouden laten veronderstellen dat die trend zich de komende jaren niet zou voortzetten. Echte gerichte studies inzake boeren die zouden afhaken door het uitfaseren van de zoogkoeienpremie hebben we niet, omdat we op zoek zijn naar een duurzaam alternatief om de weggevallen steun op te vangen.

Wel kunnen we uit een bevraging in het kader van het Convenant Enterische Emissies afleiden dat de verwachte daling in de komende jaren zou verdubbelen indien we de zoogkoeienpremie zonder werkbaar alternatief zouden afschaffen.

Op dit ogenblik zijn we in overleg met de stakeholders en kijken we voor de duurzame alternatieven vooral in de richting van maatregelen die inzetten op een grotere autonomie inzake eiwitvoorziening. Het zijn maatregelen die bijdragen aan de aanpassing aan de klimaatverandering en aan het bevorderen van duurzame ontwikkeling en efficiënt beheer van water, bodem, lucht of biodiversiteit.

Ziezo, collega, een kort antwoord, omdat we nog volop het overleg aan het voeren zijn. Maar er is me efficiëntie opgedragen door de voorzitter.

De voorzitter: Minister, dat mag u ook niet misbruiken, natuurlijk.

De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (sp-a): Minister, uw antwoord is kort en relatief algemeen. Hebt u daar een timing voor?

U wilt spreken met de stakeholders over duurzame alternatieven. Niemand kan daar tegen zijn. Wordt er vastgehouden aan de timing die in het regeerakkoord staat? Of wordt ze opgeschoven? In welke richting? Liefst naar voren, natuurlijk. Ook over de timing van die gesprekken en de alternatieven had ik graag iets meer uitleg gekregen.

Bart Dochy (CD&V): Ik wil ook vragen om zeer zorgvuldig om te gaan met deze problematiek. Het gaat over de relatie tussen de rundveehouderij en het grasland-behoud. Maar ook het genetisch behoud van een aantal zuivere runderrassen is daaraan gekoppeld. De economische kwetsbaarheid van deze sector is bijzonder groot, waardoor de impact van een aanpassing van deze premie met zeer veel zorg moet worden bekeken. Ik ben dus blij met een zekere voorzichtigheid, minister.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: De gesprekken lopen op dit ogenblik. De timing is de timing van het regeerakkoord. De nieuwe GLB-regeling gaat in principe van start in 2023. Die alternatieven zullen dus ook binnenkort duidelijk moeten worden.

Ik deel wel de zorg van de voorzitter, dat we hier zeer doordacht mee moeten omgaan. Het EU-kader ligt ook nog niet volledig vast. We zijn nog naar die alternatieven aan het zoeken.

Het is dus niet omdat het een kort antwoord was dat het geen bezorgd antwoord was. We werken er naarstig aan door, maar we zijn in dezen nog wat zoekende.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (sp.a): Het is inderdaad niet omdat het antwoord kort is, dat het geen bezorgd antwoord zou zijn.

Het EU-kader, allemaal goed en wel, maar er moet iets gebeuren, laat dat duidelijk zijn. Ik vind niet dat we ons kunnen blijven verstoppen achter het EU-kader. Dat was ook het antwoord op vroegere vragen. Het is duidelijk, gezien de huidige problematiek op het vlak van milieu en klimaat, dat er iets moet gebeuren. Europa gaat ons niet dé oplossing brengen. In die zin kijk ik toch wel reikhalzend uit naar wat er de komende maanden op dat vlak gaat gebeuren.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de ondersteunende rol van Vlaanderen bij het nieuwe Convenant betreffende het verantwoord gebruik van antibiotica bij dieren – 2185 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, na het eerste convenant 2016-2020 is er nu het nieuwe convenant voor de toekomst, overeengekomen tussen de federale overheid, het Kenniscentrum inzake antibioticagebruik en -resistentie bij dieren (Antimicrobial Consumption and Resistance in Animals (AMCRA)) en 21 verschillende partners, waaronder landbouworganisaties en dierenartsenverenigingen.

In het eerste convenant werden al ambitieuze doelstellingen vooropgesteld. Die werden goed bereikt. Algemeen hebben we een daling van alle antibiotica met een goede 40 procent. Voor de meest kritische en gemedicineerde dierenvoerders was dat zelfs meer dan 70 procent. Dat plan is dus heel goed geslaagd, en ik ben blij dat er een nieuw convenant is met een aantal heel concrete reductiedoelstellingen: een maximaal totaal gebruik van 60 milligram; het gebruik van colistine verminderen tot maximaal 1 milligram; het gebruik van gemedicineerd voeder verminderen met 75 procent tegen eind 2024; komen tot minder dan 1 procent zware gebruikers. Er zijn ook algemene, niet-becijferde doelstellingen, meer specifiek richting gezelschapsdieren, want ook daar willen we het antibioticagebruik verminderen. We hebben ook het actieplan tegen antimicrobiële resistentie (AMR). Dat plan moet nu worden gevalideerd.

Eind 2019 stelde ik hier de vraag welke rol Vlaanderen hierin zou spelen. Uiteraard is het diergezondheidsbeleid federale materie, maar wij hebben vanuit Vlaanderen

wat betreft het sensibiliseren en bewustmaken en wat betreft de reductie van het antibioticagebruik toch een belangrijke rol te spelen. Dat zit bij het Departement Landbouw en Visserij goed ingebakken. Ook het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM) kan een actieve rol spelen om dat actief te promoten.

Minister, werd er naar aanleiding van het tweede convenant een evaluatie gemaakt van het ondersteunend beleid dat Vlaanderen voerde voor het welslagen van het Visie 2020-plan en het eerste convenant?

Zal er ook een ondersteunende rol worden gespeeld bij de realisatie van het nieuwe AMCRA 2024-plan?

Ik verwijs ook even naar de resolutie die tijdens de vorige legislatuur werd goedgekeurd betreffende het antibioticagebruik bij nutsdieren. Zult u voor deze tweede convenant het flankerende Vlaamse beleid enten op de zes bepalingen die in deze resolutie waren opgenomen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Als antwoord op uw eerste vraag kan ik heel kort zijn. Er werd tot op vandaag nog geen allesomvattende evaluatie gemaakt naar aanleiding van het tweede convenant. Maar de positieve resultaten van de voorbije jaren, waar u in uw tussenkomst zelf naar verwees, duiden er wel op dat de enorme inspanningen van het Vlaamse beleid zeker kunnen bijdragen aan het verantwoord gebruik van antibiotica bij dieren.

Wat het AMCRA 2024-plan betreft: we weten dat het antibioticabeleid in de eerste plaats een bevoegdheid is van de federale overheid. Het tweede convenant 2021-2024 over het verantwoord gebruik van antibiotica bij dieren is opgesteld tussen de federale overheid, AMCRA en de vertegenwoordigers van de gebruikers van antibiotica. De Vlaamse overheid zal sowieso een ondersteunend beleid blijven voeren in de realisatie van de reductiedoelstellingen, net zoals we dat de voorbije jaren gedaan hebben. We zijn betrokken bij het Belgische nationaal actieplan 'One Health AMR', waarin de doestellingen en geplande acties van het tweede convenant ook mee zijn opgenomen.

Er zal dus vanuit Vlaanderen, door ons departement blijvend ingezet worden op de sensibilisering van onze boeren. We werken daarvoor samen met AMCRA, de federale overheid en de sectororganisaties en dierenartsen om iedereen te sensibiliseren over de gevaren van microbiële resistentie en over het belang van een verantwoord antibiotica- en geneesmiddelgebruik. Net zoals de voorgaande jaren zullen er hiervoor ook in de toekomst studiedagen georganiseerd worden.

Daarnaast worden in het kader van de jaarlijkse oproep voor steun aan demonstratieprojecten duurzame landbouw regelmatig oproepen voorzien rond thema's die betrekking hebben op antibioticareductie. Zo werd er vorig jaar een oproep gelanceerd rond het thema preventieve gezondheidszorg, met het oog op antibioticareductie. Deze oproep resulteerde in een goedgekeurd project voor de vleeskuikensector 'Met een optimale vaccinatie naar een lager antibioticagebruik bij vleeskuikens'. Dat project is deze maand van start gegaan en zal een looptijd kennen van twee jaar.

Collega, de weg is evenwel nog lang en vraagt inspanningen van alle actoren, zowel op korte als op lange termijn. Ik kan u verzekeren dat de inspanningen die er geleverd zijn de afgelopen jaren met betrekking tot een ondersteunend Vlaams beleid, verdergezet zullen worden.

Ik kom tot uw derde vraag. Tijdens mijn antwoord op uw vraag om uitleg in de commissievergadering van 18 december 2019 heb ik toegelicht welk gevolg er op

dat moment al was gegeven aan de zes punten uit de resolutie. Wij zullen dus de komende jaren verder gevolg geven aan de resolutie om zo absoluut een verdere vermindering van het antibioticagebruik te realiseren.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, uiteraard wil ik u bedanken. Ik had ook niet anders verwacht dat we die ondersteunende rol, zoals ook met het eerste convenant, nu verderzetten met het tweede convenant. Uit onze hoorzittingen in de vorige legislatuur is toch duidelijk gebleken dat het antibioticagebruik sterk omlaag moet, zowel in het belang van dier als van mens. Het preventieve luik is inderdaad een federale materie, maar ik ben blij dat u daar ook het roer stevig vasthoudt om een flankerend beleid te voorzien, waarin ongetwijfeld ook een cruciale rol is weggelegd voor de bedrijfsdierenarts.

Ik wil het nog kort even hebben over de promotie, want ook de promotie van ons vlees als veilig en antibioticavrij is iets waar we verder op kunnen inzetten. We zien dat men er in Nederland al heel sterk mee bezig is. Daar doet men dat eigenlijk al jaren. Dan is mijn vraag of we daar ook verder op zullen inzetten in het tweede plan. VLAM kan daar ook een belangrijke rol spelen om te wijzen op kwalitatief, hoogstaand en veilig voedsel. Misschien kunnen we even telefoneren naar Nederland voor een bilateraal overleg om te kijken hoe men die promotie daar aanpakt.

Bart Dochy (CD&V): Het is geen discussie dat er verder gewerkt moet worden aan de antibioticareductie; de hele sector staat er ook volmondig achter om dit met maatregelen en alle mogelijke middelen te doen. Maar het valt mij op dat er een recente studie verschenen is, waar natuurlijk wat minder aandacht aan gegeven is, die aangeeft dat de impact van de veehouderij op de antibioticaresistentie eigenlijk niet zo groot is. Er zou slechts een impact van antibioticagebruik in de veehouderij zijn van 1 tot 5 procent ten aanzien van de problematiek van de resistentie. Het is zeker geen pleidooi om het antibioticagebruik te promoten. Het moet zo veel mogelijk verminderd worden, maar de waarheid heeft natuurlijk ook zijn rechten. Als een dergelijke studie verschijnt, dan mag dat hier toch ook even gezegd worden, dat de impact van het antibioticagebruik misschien in het verleden wel wat overschat geweest is. Maar nogmaals, we staan allemaal binnen de sector als één man achter de reductieplannen in verband met antibioticagebruik.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, sowieso zullen we met VLAM bekijken of hier meer kan worden op ingezet via de bestaande lastenboeken, zoals Belbeef.

Professor De Wulf heeft inderdaad verwezen naar de resistentie tijdens een openbaar debat, maar dat ontslaat ons niet van de ambitie om die reductie verder te zetten. We zitten op een goed schema; samen met de sector kunnen we dat alleen maar verbeteren. Ik denk dat iedereen dat waardeert.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de vernietiging door de Raad voor Vergunningsbetwistingen van de vergunning voor kippenstallen in Kortesseem – 2199 (2020-2021)

VRAAG OM UITLEG van Chris Steenwegen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de Programmatische Aanpak Stikstof – 2309 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (sp.a): Voorzitter, minister, collega's, ik heb een concrete vraag over de kippenhouderij in Kortesseem. Dat ligt natuurlijk bij mij in de buurt, en dit dossier startte in een van mijn vorige levens toen ik nog gedeputeerde van Omgeving was bij de provincie. Ik zou u – los van de algemene beschouwingen dat u werkt aan een compromis in de Vlaamse Regering rond het hele stikstofdebat – nog eens willen vragen wat u vindt van de uitspraak van de Raad voor Vergunningsbetwistingen.

De Raad voor Vergunningsbetwistingen heeft op 25 februari de vergunning voor de uitbreiding van een kippenstal in Kortesseem vernietigd. Het is de eerste keer dat een Belgische rechter een vergunning louter om stikstof verbreekt. Volgens de PAS-regelgeving (Programmatische Aanpak Stikstof) hoeft er bij een activiteit die voor een toename van stikstof van minder dan 5 procent zorgt, geen bijkomend onderzoek te komen en kan deze zo uitgevoerd worden. Hierdoor werden er de voorbije jaren enorme stallen gebouwd nabij natuurgebied, vooral onder uw voorgangers, minister. Volgens de Raad voor Vergunningsbetwisting is deze regelgeving onwettig en telt elke impact op het gebied dat onder druk staat. Daarbij verwijst de Raad expliciet naar de uitspraak van het Europees Hof van Justitie in de Nederlandse stikstofkwestie.

Het arrest bevestigt daarmee dat de Vlaamse stikstofregelgeving te laks is en onze natuur niet beschermt tegen de uitstoot van megastallen, iets wat wij al meermaals aankaartten. Het arrest heeft volgens enkele juristen ook een enorme precedentwaarde en kan grote gevolgen hebben voor de landbouwsector en industrie, net zoals in Nederland, waar het tot een vergunningstop leidde. Voor elke aanvraag zou men dan moeten kijken of er geen effect is op een natuurgebied. Het is dus duidelijk dat we zo snel mogelijk een nieuwe stikstofregelgeving moeten uitwerken die de impact van de industriële landbouw op onze natuur drastisch vermindert en die in overeenstemming is met de Europese wetgeving.

Minister, welke conclusies – buiten de algemene oplossing voor heel het stikstofprobleem in Vlaanderen – trekt u uit dit arrest van de Raad voor Vergunningsbetwistingen van 25 februari?

Wat zijn de gevolgen van het arrest voor bestaande landbouwexploitaties, lopende en toekomstige vergunningsaanvragen?

Om de Europese regelgeving te volgen zijn er enorme emissiereducties nodig in de landbouwsector en industrie en sommige nieuwsorganisaties berichtten dat een afbouw van de veestapel, waar wij al lang voor pleiten, op de tafel zou liggen. Denkt de regering na over een afbouw van de veestapel? Welke inspanning wordt er op termijn van de landbouwsector gevraagd?

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Voorzitter, minister, onze fractie heeft van in het begin beslist om het PAS-dossier in eerste instantie ter sprake te brengen in de commissie Leefmilieu. Het is niet alleen een bevoegdheid van minister Demir, maar het gaat vooral verder dan Landbouw; de problematiek gaat over verschillende industriële en maatschappelijke sectoren. Immers, elke activiteit die een bijdrage levert aan de stikstofuitstoot, en dus ergens voor een stikstofdepositie zorgt, zit door het arrest in een situatie van rechtsonzekerheid en zal op de grenzen van de te hoge stikstofdepositie stoten bij vergunningsaanvragen. De voorbeelden zijn infrastructuurwerken zoals de uitbreiding van de ring rond Brussel, Oosterweel, extra containeractiviteit Antwerpen (ECA) haven van Antwerpen enzovoort.

Dat neemt natuurlijk niet weg dat de veesector in dezen – als we even afstand nemen van de import van stikstof, waarop wij eigenlijk geen vat hebben – toch voor de voornaamste uitdaging staat, vooral ook omdat we hebben gezien dat er de jongste jaren geen reductie meer is. De jarenlange onderhandelingen voor de opmaak van de voorlopige PAS hebben aangetoond hoe moeilijk dit gesprek zal zijn, want toen was er eigenlijk onvoldoende wil om tot een juridisch sluitende aanpak te komen. Dat zal nu anders moeten zijn.

Ik heb in deze commissie de voorbije maanden al meerdere keren gepleit voor een open maatschappelijk debat over de toekomst van onze veesector, in het belang van onze veeboeren zelf, die nood hebben aan perspectief en duidelijkheid over wat hun toekomst is. Zij moeten dus duidelijkheid krijgen over wat wij van hen verwachten en wat hun toekomstperspectieven zijn. Ik vind dat het parlement in heel dit debat mee het voortouw moet nemen. Minister, op dit moment is mijn enige vraag aan u dan ook welke rol u ziet voor het parlement, en meer bepaald voor deze commissie Landbouw, in het vooropgestelde traject voor een definitieve en juridisch sluitende PAS-regeling.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, dank u wel voor de vragen. Collega Steenwegen, we hebben al een parlementair debat achter de rug over deze problematiek. Ik ben uw suggestie om in deze problematiek de koe bij de hoorns te vatten en het parlement hierin een rol te geven, zeker niet ongenegen. Ik denk trouwens dat dat misschien zelfs de enige manier is om uiteindelijk tot een oplossing te komen in dit dossier, als we de debatten met respect voor elkaar voeren. In elk geval zullen we ons daar als regering ook in alle ernst over buigen.

U weet natuurlijk dat er een onderscheid is tussen die hele problematiek en het arrest van de Raad voor Vergunningsbetwistingen. Het arrest van 25 februari 2021 stelt dat het huidige PAS-kader ontoereikend is om de schade aan natuur door stikstofdeposities effectief te beoordelen. Eigenlijk kan men dus uit dat arrest afleiden dat er voor elke vergunningsaanvraag telkens heel concreet moet worden aangetoond dat er geen betekenisvolle aantasting zal zijn van beschermde natuur. Het arrest is uiteraard niet 'erga omnes': het heeft betrekking op één dossier waarin een genomen beslissing is vernietigd. De gevolgen van het arrest zullen echter sowieso niet tot dat ene dossier beperkt blijven. Gelet op de motivering die de Raad voor Vergunningsbetwistingen heeft opgebouwd, is de kans zeer, zeer reëel dat de Raad eenzelfde oordeel zal vellen in gelijkaardige dossiers. We moeten ons daar dus niet te veel begoochelingen over maken.

Dat betekent dat het arrest eigenlijk ook gevolgen heeft voor de behandeling van diverse vergunningaanvragen door vergunningverlenende overheden voor alle sectoren, voor landbouwbedrijven, maar ook voor andere bedrijven. De beide collega's hebben daar terecht naar verwezen. De potentiële omvang van dit arrest beperkt zich uiteraard niet tot de kippensector. Dit kan veel, veel breder gaan.

Collega's, zoals jullie allebei stellen, is het zeer belangrijk dat er rechtszekerheid en duidelijkheid komt over de behandeling van de lopende en de toekomstige vergunningaanvragen. Collega Demir heeft eerder ook al aangegeven dat er communicatie wordt voorbereid aan de lokale besturen met concrete richtlijnen van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) omtrent de wijze waarop de beoordeling moet gebeuren, in afwachting van een definitief PAS-kader. Dat wil dus zeggen dat er een passende beoordeling nodig zal zijn voor de lopende vergunningaanvragen, waarvoor dat vroeger niet het geval was.

Ik kom tot de vraag van collega Vandenhove over de reducties. Momenteel laat collega Demir in opdracht van ons verschillende scenario's onderzoeken om tot een definitief kader te komen voor de aanpak van het stikstofprobleem. Dat weten jullie. Daarover is er ook gecommuniceerd door de regering. Daarbij wordt een reductie van de stikstofneerslag in de waardevolle natuurgebieden beoogd. De helft van die inspanningen zou al tegen 2030 gerealiseerd moeten zijn. Op grond van scenario's die gunstig passend kunnen worden beoordeeld, zullen de concrete maatregelen tot realisatie van het definitieve PAS-kader worden uitgewerkt. Daarnaast zullen ook de maatschappelijke en de socio-economische impact in beeld worden gebracht. Het is nu eerst afwachten welke scenario's de passende beoordeling doorstaan, en dan kunnen er een aantal maatregelen worden uitgewerkt en kan ook de socio-economische impact in beeld worden gebracht.

Dan kom ik tot de vraag van collega Steenwegen. Ik sta positief tegenover uw vraag, maar ik wijs wel op artikel 50ter van het Natuurdecreet, waarin staat dat de Vlaamse Regering de opdracht krijgt om een programmatische aanpak vast te stellen met het oog op de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen en het voorkomen van de verslechtering van de natuurkwaliteit van de beschermde natuur. We hebben dus een opdracht gekregen bij decreet, een opdracht die het parlement ons gegeven heeft, rekening houdend met wat het Grondwettelijk Hof hierover heeft geoordeeld. Dat is ook de reden waarom minister Demir nu de verdere voorbereiding doet. Maar ik sta absoluut niet afkerig ten opzichte van de werkzaamheden van de parlementsleden. Ik denk trouwens dat dat sowieso zal gebeuren, collega Steenwegen, en dat daar sowieso nog hele grote en hopelijk constructieve, opbouwende debatten over zullen komen.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (sp.a): Dat zal ongetwijfeld zo zijn; we zullen daar wellicht nog veel debatten over hebben. Dat debat zal ook opengetrokken worden naar alle maatschappelijke sectoren die met een stikstofprobleem te maken hebben. Maar ik wil toch nog even specifiek wijzen op de landbouwsector. Ik heb daar ook een schriftelijke vraag over gesteld aan minister Demir, en ik lees daaruit maar één regel voor om tijd uit te sparen: "Om de vastgestelde onwettigheid formeel te herstellen is het inderdaad aangewezen om het VLAREM aan te passen. Hiervoor werden al de nodige voorbereidende stappen ondernomen." Het is natuurlijk duidelijk, dat is ook wat de Raad van State zegt. Het is een aanpassing van de wetgeving. Als VLAREM wordt aangepast volgens de uitspraken van de Raad van State, dan valt daar geen politiek debat meer over te voeren. Het zal dat zijn of niets.

Ik ben het ermee eens dat er een maatschappelijk debat kan worden gevoerd over de gehele stikstofproblematiek, maar ik neem aan dat u uw college Demir niet zult tegenspreken als ze in een formeel antwoord zegt dat ze VLAREM aanpast aan de uitspraken die zijn gebeurd door de Raad van State. Ze heeft dat trouwens ook in de pers aangekondigd. Daar had ik dus graag nog uw reactie op gehad.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Minister, bedankt voor uw antwoord. Ik maak mij wel echt zorgen. Ik denk dat deze Vlaamse Regering, maar vooral de vorige regering, enorm veel tijd verloren heeft in dit dossier, net zoals in andere dossiers. Ze heeft enorm veel kansen verspeeld om dit op een goede manier aan te pakken.

Wat we de laatste jaren hebben gezien, is dat er een enorme import is geweest, bijvoorbeeld vanuit Nederland. Daar is wel een strengere regelgeving naar aanleiding van een arrest. En we hebben dus gezien dat er in Vlaanderen grote veestallen bij komen, precies omdat men die mogelijkheid niet meer had in Nederland. Daarmee hebben we natuurlijk onze milieugebruiksruimte opgesoupeerd, en meer dan dat. Want we weten dat we ver boven de drempels zitten die we moeten respecteren. En dat stelt ons toch echt voor belangrijke uitdagingen.

Het parlement zal hier natuurlijk bij betrokken worden, maar mijn vraag is ingegeven door de noodzaak tot een grondig maatschappelijk debat over waar we met die veeteeltsector naartoe willen, want we zullen die sector moeten saneren. Op de een of andere manier zullen we een transitie door moeten, en dat betekent dat een aantal bedrijven geen toekomst meer zullen hebben, terwijl een aantal andere bedrijven er wel nog een hebben. We zullen dit debat toch maatschappelijk eens moeten voeren: welk soort veeteelt willen we eigenlijk in Vlaanderen? Wat is nu het soort landbouwbedrijf, wat is de sector waarvan wij denken dat die een plaats heeft in Vlaanderen, dat die ook de ruimte kan krijgen in Vlaanderen, en dat die een belangrijke maatschappelijke bijdrage kan leveren?

Ik verwijs hier nogmaals naar de vele mogelijke bijdragen en diensten die onze landbouw in Vlaanderen kan leveren. Dat is natuurlijk in de eerste plaats voedselproductie, maar er zijn ook tal van andere diensten die meer en meer aan belang winnen.

Ik heb geen bijkomende vraag, ik wil alleen nog eens benadrukken dat ik mij echt heel veel zorgen maak. Ik hoop dat we toch de sereniteit vinden om daar echt een goed, maatschappelijk debat over te voeren, waar we allemaal winnaar van kunnen zijn.

De voorzitter: Dank u wel voor deze genuanceerde tussenkomst, collega Steenwegen.

De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Voorzitter, ik zal, zoals steeds, ook genuanceerd zijn. Ik denk niet dat het nu het moment is om in deze commissie het actualiteitsdebat te herhalen dat we enkele weken geleden voerden in de plenaire vergadering. Ik heb toen gezegd – en ik blijf daarbij – dat ook onze fractie bereid is om een debat te voeren over dit alles. Collega Steenwegen, we hebben een andere mening, maar u hebt wel gelijk als u zegt er dat er een maatschappelijk debat gevoerd moet worden over bijvoorbeeld de toekomst van de veeteeltsector. Eigenlijk kunnen we het debat over de PAS pas voeren als dat PAS-kader definitief vastligt, want nu debatteren we wat op basis van ideologieën en standpunten. We kunnen zo nog een aantal rondjes draaien. Maar ik ben bereid het debat te voeren.

U spreekt altijd over het saneren van de veeteelt en over allerlei dingen die moeten verdwijnen. Ik heb het ook gezegd in de plenaire en ik blijf erbij: er is niet alleen een socio-economische kant aan heel dit verhaal maar ook een menselijke kant. Ik heb na het actualiteitsdebat een paar telefoontjes gekregen, bijvoorbeeld uit Limburg, van mensen die echt schrijnende verhalen vertellen. Ik heb het begin van het PAS meegemaakt en ik kan u zeggen dat mensen die heel hun leven een landbouwbedrijf uitbaatten en van de ene op de andere dag te horen krijgen dat ze geen vergunning meer zullen krijgen, bezorgd zijn om hun toekomst. Ik hoop dus dat we tijdens het debat, dat inderdaad een serieus debat is, met alle factoren

rekening houden en dat we debatteren op basis van gegevens en feiten en niet alleen op basis van standpunten en ideologieën.

De voorzitter: Dank u wel, collega Sintobin, voor uw eveneens genuanceerde tussenkomst.

Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Ik wil me kort aansluiten bij deze vraagstelling. Ik ben ook blij met de nuances in dit hele debat. Ik denk dat het heel belangrijk is dat we inderdaad kijken naar de knelpunten. We weten dat we de stikstofemissie moeten doen dalen en dat dat een immense uitdaging is voor ons allemaal, voor diverse sectoren.

Er wordt soms aangehaald dat er de afgelopen jaren geen daling meer te zien is in de landbouw. Dat is wel spijtig, want er zijn cijfers die wel degelijk een daling tonen. Ik wil dat toch nog meegeven. Het aantal runderen is tussen 2000 en 2018 met 18 procent gedaald en de emissie met 19 procent. Het aantal varkens daalde met 9 procent en de emissie met 44 procent. Wat pluimvee betreft, klopt het dat het aantal dieren gestegen is met 13 procent, maar de emissie is wel gedaald met 37 procent. Ik ontken helemaal niet dat de landbouw een grote impact heeft en dat het nog een heel grote uitdaging is om de doelstellingen te bereiken, maar dit geeft toch wel aan dat er heel wat mogelijkheden zijn om die emissies te doen dalen en dat er niet enkel gekeken moet worden naar de grootte van de veestapel op zich.

Ik ben dan ook heel blij met het antwoord van de minister, die aangeeft dat er een aantal scenario's bekeken moeten worden, dat er in alle sectoren gekeken moet worden naar de mogelijkheden om de emissies te doen dalen. De doorrekening moet gebeuren. Er zal een socio-economische impactstudie uitgevoerd worden om dan de keuzes te maken die gemaakt moeten worden. Ik hoop oprecht dat we de nodige ruimte en tijd voor nemen om daar een goed zicht op te krijgen, om dan de juiste keuzes te kunnen maken en niet te snel te lopen in dat debat.

Ik wil u ook nog vragen of u een zicht hebt op een timing voor die doorrekeningen. Hoe wilt u dit debat in de sector – enerzijds de landbouw maar ook economie en andere sectoren, want ik ga ervan uit dat ook zij verder betrokken worden bij dit debat – verder vorm geven?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: De aanvullingen op de commentaren tonen aan dat het parlement hier absoluut ook zijn rol in zal willen spelen. Ik probeer nu op een aantal punten in te gaan.

Collega Vandenhove, er wordt nu gewerkt aan een sluitende juridische oplossing waarbij het PAS ecologie en economie net moet verzoenen. Je moet minister Demir ook de kans geven om aan die oplossing te werken. U verwees naar een schriftelijke vraag, maar ik vind die niet meteen terug. Vergeef me dat ik daar niet concreter kan op ingaan.

Collega Steenwegen, over de sereniteit ben ik het met u eens. Ik ben het ook eens met het feit dat we daarover een goed en doordacht debat moeten voeren waarbij het uitgangspunt absoluut is: een substantiële reductie van de stikstofdepositie, waaraan alle sectoren een bijdrage moeten leveren. Ik herhaal wat ik tot hilariteit van sommigen heb gezegd in de plenaire vergadering: er zijn voor mij geen heilige huisjes, maar ik wil geen financiële drama's realiseren. Mensen die zware leningen hebben aangegaan en met schulden zitten, hebben ook rechtszekerheid nodig. Dat

doe je natuurlijk met een bepaald perspectief op een bepaald moment, en dat is heel belangrijk.

Collega Sintobin, ik heb het nu even over de socio-economische en de menselijke kant. Die mogen we zeker niet uit het oog verliezen. Ik heb het al vaker gezegd: achter elk bedrijf zit een gezin dat zich elke dag en nacht opnieuw inzet. We moeten daar aandacht voor hebben en dat is net voor mij een argument om het debat in alle sereniteit te voeren. We hebben er geen belang bij om met tomaten naar elkaar te gooien, om in de landbouwsector te blijven, en te zeggen: jij bent de oorzaak, maar we moeten wel naar een reductie. We zullen dus gebalanceerd maatregelen moeten vinden want we hebben ons geëngageerd om een reductie te halen.

Collega Rombouts, ik ga absoluut akkoord en het is goed dat u onderstreept dat de sector op het vlak van emissiereductie heel wat inspanningen heeft gedaan. Dat wordt te weinig onderstreept. We hebben de neiging om, als we iets hebben gedaan, te zeggen: voilà, dat is gebeurd en nu op naar het volgende. Het is belangrijk dat u dat zegt en u merkt terecht ook op dat het een zaak is die van belang is voor alle sectoren.

De volgende stap in de ontwikkeling van de PAS is dat de regering de resultaten van het onderzoek en van de scenario's ontvangt, en dan kunnen we kijken naar concrete maatregelen. Ik veronderstel dat er met jullie ook tijdig informatie zal worden gedeeld.

Het is nog allemaal voorlopig doordat er verdere onderzoeken gebeuren.

De voorzitter: Ik kan me niet van de indruk ontdoen dat dit thema nog zal terugkeren in de volgende commissies.

De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (sp.a): Minister, de tijd van onderzoeken mag niet meer te lang duren, voor alle duidelijkheid.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Collega's, bedankt om aan te sluiten bij de genuanceerdheid. Aan de andere kant wil ik er toch voor waarschuwen dat we dit niet moeten wegnuanceren, want het probleem is ernstig.

Om drama's te vermijden is het in het beleid meestal zo dat je je best tijdig bewust bent van iets dat op je afkomt en ook tijdig de nodige maatregelen neemt. Dat is de goede aanpak. Als we zien dat het hier gaat over een Habitatrichtlijn van 1992, dan vraag ik me toch wel af waarom er zoveel tijd over is gegaan. Ik weet ook wel dat heel de Natura 2000-structuur van later dateert, maar toch hebben we vele jaren verloren en dat is spijtig, heel spijtig.

Minister, u hebt gelijk. Onze landbouwers moeten elke dag belangrijke beslissingen nemen voor hun bedrijfsvoering en ze moeten investeren. Zulke investeringen dwingen je om een tijd in een bepaalde rol te blijven werken. We moeten er dus echt alles aan doen om te zorgen voor die rechtszekerheid, zodat we vermijden dat onze landbouwers een groot slachtoffer worden van het gebrek aan goed beleid en de inschatting van wat Europa wil. We moeten het probleem correct en eerlijk bekijken.

Collega Rombouts, sorry, wat u zegt, klopt niet. Er zijn inspanningen gedaan, er gebeuren elke dag inspanningen, maar die volstaan absoluut niet. Het spijt me, maar uw referentiejaar is waarschijnlijk van lang geleden, 2005 of nog vroeger,

maar de laatste jaren gaat het jammer genoeg niet meer vooruit. Dat heeft te maken met het feit dat de kippensector is geëxplodeerd en dat het melkvee de laatste jaren enorm is toegenomen. De laatste jaren was het een vestzakbroekzakoperatie.

De uitdaging is dus enorm. Maar goed, het debat zullen we in de komende maanden zeker verder voeren. Ik hoop dat er bij iedereen ruimte is om dat in alle openheid en correctheid te doen.

De voorzitter: We zullen zien welke bijdrage vanuit deze commissie aan dit debat kan worden geleverd. We komen er in elk geval nog op terug.

De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de Vlaamse brede heroverweging voor het beleidsdomein Landbouw en Visserij – 2229 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, dit is eigenlijk een vraag die werd en wordt gesteld aan alle ministers, wegens het belang ervan. In het relanceplan werd een traject uitgestippeld om te komen tot een budgettair houdbare positie voor Vlaanderen. Een deel daarvan is de brede heroverweging, waarbij men naar de efficiëntie en effectiviteit van de Vlaamse uitgaven gaan kijken, en ook naar de kostendekkingsgraad. Het is een grote operatie: er is 10 miljoen euro voorzien om extra capaciteit in te schakelen.

Hoe gaat dit in zijn werk? Er wordt per beleidsdomein een projectgroep opgericht, die een plan van aanpak zal moeten opmaken voor de doorlichting binnen dat domein. Er is ook een overkoepelende stuurgroep, met op 15 april al een voortgangsrapportage.

Ik heb enkele concrete vragen over hoe we dat voor dit beleidsdomein, Landbouw en Visserij, zullen aanpakken.

Zijn er beleidsevaluaties die we daarin structureel zullen verankeren? Werd de projectgroep reeds samengesteld? Zo ja, wie zetelt daarin?

Werd de scope van de doorlichting reeds bepaald? Dat bedoel ik dan in de brede zin, inclusief ook het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF), het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) en het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM).

Welke grote uitgavenposten zullen worden doorgelicht? Op basis van welke principes en criteria zullen deze uitgaven worden geselecteerd?

In welke mate zal de heroverweging op een bepaalde manier atypisch verlopen, gelet op de grote impact van het Europees gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) en het Europees visserijbeleid (GVB) op de financiering?

Tot slot: via welk concreet plan van aanpak zal dit binnen Landbouw en Visserij concreet verlopen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank uw wel voor de vraag. De Vlaamse brede heroverweging zal nog wat energie van ons vragen. Het betreft de doorlichting van tien beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid, allemaal dus. De bedoeling is om aan de hand van een aantal gemeenschappelijke onderzoeksvragen voor alle beleidsdomeinen tot onderbouwde aanbevelingen te komen in het kader van 'evidencebased policy'.

Elke projectgroep heeft de leiding over en verantwoordelijkheid voor het schrijven van de doorlichting van zijn beleidsdomein. Het betreft dus een administratieve oefening zonder politieke inmenging of voorafnames. De resultaten van de doorlichting dienen als input voor de begrotingsopmaak 2022 en de volgende jaren.

Wat uw eerste vraag betreft: de beleidsmonitoring en beleidsevaluatie van de maatregelen met cofinanciering vanuit de Europese fondsen gebeurt via vooropgestelde Europese monitorings- en evaluatiekaders. Aanvullend aan de Europese verplichtingen worden ook Vlaamse maatregelen geëvalueerd in functie van actuele evoluties en eventuele bijstellingen. De evaluatie die gevraagd wordt vanuit de Vlaamse brede heroverweging, zal gestoeld worden op de monitoring en evaluatie die beschikbaar gesteld wordt vanuit bovenstaande informatie.

De projectgroep wordt voorgezeten door de secretaris-generaal van het Departement Landbouw en Visserij en ook een vertegenwoordiger van het Departement Financiën en Begroting, als covoorzitter. De projectgroep is samengesteld zoals voorzien in de mededeling aan de Vlaamse Regering van 4 december 2020 en bestaat uit vertegenwoordigers van het beleidsdomein Landbouw en Visserij, vertegenwoordigers van het Departement Financiën en Begroting, de Inspectie van Financiën en externe experts.

Alle beleidsvelden komen in aanmerking voor die doorlichting. Binnen elk beleidsveld werden de grootste budgetposten meegenomen en de organisaties die u aangeeft in uw vraag, namelijk VLIF, ILVO en VLAM worden inderdaad meegenomen.

De principes: elke projectgroep heeft de leiding en verantwoordelijkheid over het schrijven van de doorlichting van zijn beleidsdomein. De resultaten van de doorlichting dienen als input voor de begrotingsopmaak 2022 en volgende jaren. Dan zal er ook duidelijkheid komen over welke uitgavenposten door de betrokken projectgroep werden geselecteerd, en waarom wel of niet.

Of de oefening atypisch zal zijn, moet nog blijken. Het is eigenlijk een beetje te vroeg om daar een antwoord op te geven, maar uiteraard moet er aandacht besteed worden aan het Europese kader waarbinnen heel wat maatregelen voor landbouw en visserij uitgewerkt zijn.

In verband met uw laatste vraag: er is een mededeling gebracht op de Vlaamse ministerraad, op 4 december vorig jaar, met richtlijnen en gemeenschappelijke onderzoeksvragen voor alle beleidsdomeinen. Er zal op alle onderzoeksvragen door de projectgroep een kwalitatief antwoord geformuleerd worden. 'Work in progress', dus.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, het wordt inderdaad een goede, intensieve oefening, maar ook een nodige oefening. De communicatie van gisteren van minister Diependaele maakt duidelijk dat we heel alert moeten zijn. Er zijn uiteraard uitgaven die broodnodig waren, maar we moeten ons er wel voor behoeden dat we op het terrein bepaalde acties en werkingen niet in het gedrang brengen. Het zal zeer zorgvuldig moeten gebeuren. Ik ben in ieder geval blij dat u zich daar heel bewust van bent.

Het is inderdaad nog redelijk vroeg. Het was ook een informatieve vraag, hoe we hiermee aan de slag gaan. Ik heb op mijn vraag goede antwoorden gekregen. Ik ben in ieder geval van plan om dit goed op te volgen. Ik hoop dat we in deze commissie, wanneer er daarover meer duidelijkheid is, over de resultaten van gedachten kunnen wisselen.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Dank u, collega Talpe, voor de vraag, die inderdaad ook in andere commissies wordt gesteld. Ik heb in de commissie Leefmilieu ook al gezegd dat ik de oefening steun. Maar ik vind dat de overheid langs de ene kant efficiënt moet zijn maar anderzijds ook effectief. Het moet duidelijk zijn welke doelen men nastreeft. We stellen bij overheden nog vaak vast dat die doelen elkaar soms tegenspreken. Het ene beleidsdomein geeft een bepaalde incentive, terwijl men in een ander beleidsdomein door die incentive in moeilijkheden komt en geld moet uitgeven om de effecten van die incentive tegen te gaan.

Minister, ik richt dit pleidooi vooral tot u. De oefening moet in de eerste plaats per beleidsdomein gebeuren. Maar het zou ook wel nuttig en nodig zijn dat daarnaast ook over de muurtjes, over de beleidsdomeinen heen, wordt gekeken. Hoe kan de Vlaamse overheid in haar geheel zo efficiënt mogelijk werken en het belastinggeld zo goed mogelijk uitgeven, maar ook zo effectief mogelijk de gezamenlijke doelen nastreven? Ik pleit ervoor om ook daar oog voor te hebben in deze uitdagende oefening, waarvan er een paar voorlopers zijn geweest die niet echt tot veel hebben geleid. Het is niet gemakkelijk, maar ik hoop in elk geval dat het nu tot iets meer leidt dan de vorige keer.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Talpe, ik ben het met u eens dat de dienstverlening niet in gevaar mag worden gebracht. Zij mag zeker niet lijden onder deze oefening. Dat was absoluut niet de bedoeling.

Collega Steenwegen, u hebt gelijk: wij moeten een transversale aanpak doen. Geen enkel beleidsdomein staat op zichzelf of mag oogkleppen op hebben. Ik ben mij daar absoluut van bewust. Maar je moet wel rekening houden met de eigenheid van elk beleidsdomein. Zeker het hele steuninstrumentarium, bijvoorbeeld economisch, is voor mij een enorme opportuniteit om die oefening te doen, om te bekijken hoe dat in elkaar zit en hoe die zaken zich tot elkaar verhouden, wat relevant is en wat minder relevant. Die hele oefening zou nu net tot meer efficiënte dienstverlening moeten leiden en niet tot minder. Voor mij is dat geen loutere besparingsoefening. We moeten bekijken hoe we ons als overheid klantvriendelijker en dienstbaarder kunnen opstellen door net te bekijken hoe de raderwerkjes werken. Het is ook een centrale groep. Je hebt per beleidsdomein groepen, maar je hebt ook de centrale groep.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de introductie van betaalbare smart farming in de land- en tuinbouwsector – 2234 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (CD&V): Minister, smartfarming en het gebruiken van data in combinatie met precisietechnieken winnen aan populariteit. Het aantal onderzoeken en projecten rond dit thema neemt jaar na jaar toe. Zo werd vorig jaar het project 'Aan de slag met smartfarming' afgesloten. Tijdens dit project werd meer dan 220 hectare gescand met een bodemscanner, waardoor enorm veel data van de bodem werden verzameld. Momenteel wordt een vervolgproject op poten gezet, getiteld 'Smartfarming op het menu', waarbij men eerst de bodem beter in kaart gaat brengen. Vervolgens wordt het gewas gemonitord door middel van gewassensoren of opbrengstmetingen, en tot slot worden de data aangewend voor precisietoepassingen.

Wanneer dronebeelden gecombineerd worden met satellietbeelden, neemt het aantal toepassingen met meerwaarde verder toe. Precisielandbouwtechnieken kunnen op dat moment als managementtool worden ingezet op het bedrijf. Er bestaan al voorbeelden op het vlak van precisiebemesting, precisiefruitteelt, ziekte-detectie bij aardappelen en fruitteelt, onkruiddetectie in gewassen, enzovoort. Denk maar aan het project WikiLeeks, waarbij deze technieken in de preiteelt worden aangewend om plaatsspecifiek te bemesten, rekening houdende met de bodem en de gewastoestand.

Hoewel de projecten die lopen keer op keer aantonen dat technieken als dronebeelden, bodemscans, gewassensoren enzovoort, winsten geven op zowel het vlak van bedrijfsmanagement als op het vlak van milieu, vinden ze slechts gestaag ingang in de land- en tuinbouwsector. De huidige kostprijs is daar een belangrijke oorzaak van.

Minister, wat is uw visie op de evolutie op het vlak van smartfarming?

Staan er in de nabije toekomst onderzoeksprojecten rond smartfarming gepland? Bij welke projecten participeert de overheid?

Op welke manier wilt u betaalbare smartfarming ingang laten vinden bij de land- en tuinbouwsector? Op welke manier denkt u deze technieken ingang te laten vinden in de land- en tuinbouwsector?

Op welke manier wenst u smartfarming verder te promoten in de sector?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega De Roo, zoals ik op 3 februari in antwoord op uw vraag om uitleg heb aangegeven, staan we voor een zeer belangrijke doorbraak met precisietechnieken, wellicht ook geholpen door de mogelijkheden van artificiële intelligentie. Belangrijk is dat de beloftevolle onderzoeksresultaten hun weg vinden naar onze land- en tuinbouwbedrijven.

Wat precisietechnieken betreft, gaf ik toen ook al aan dat er geen probleem is qua schaalgrootte van onze individuele Vlaamse bedrijven, maar dat de 'schaalkleinte' een issue is. Daarom is het uitermate van belang om ons collectief goed te organiseren, en om slimme ondersteuning te geven voor het toepassen van die

technieken, zodat er een groot digitaal systeem van smartfarming in Vlaanderen ontstaat waarvan elke boer dan de vruchten kan plukken. En hierbij verwijs ik naar platformen zoals Djust Connect. Deze platformen moeten ook garanderen dat de boeren eigenaar blijven van hun eigen data. Dat is heel, heel belangrijk. Ik kom er nog even op terug omdat ik dit elementair vind in de hele discussie.

Smartfarming, artificiële intelligentie, big data zijn thema's die in het verleden reeds aan bod kwamen in de landbouwtrajecten van het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) en die ook in toekomstige oproepen nog aan bod zullen komen. De bedoeling van deze landbouwtrajecten is om vanuit een concrete probleemstelling van een groep ondernemingen uit de land- en tuinbouwsector, innovatieve oplossingen aan te bieden die op relatief korte termijn toepasbaar zijn en resulteren in zichtbare veranderingen met een duidelijke meerwaarde.

Het Vlaams Instituut voor Landbouw, Visserij en Voeding (ILVO) participeert daarnaast in 17 projecten omtrent smartfarming. Wat de participatie van de Vlaamse overheid in onderzoeksprojecten betreft, kan ik met trots aangeven dat onze onderzoeksinstellingen er vaak in slagen op internationaal niveau samen te werken en daar ook Europese middelen aan te boren voor onderzoek dat ook onze Vlaamse land- en tuinbouw ten goede komt.

Daarnaast spelen ook de praktijkcentra een rol in het verder doorvertalen van de mogelijkheden van smartfarming naar de land- en tuinbouwbedrijven. Ik verwijs ook naar de demonstratieprojecten.

In het kader van Vlaamse Veerkracht voorzie ik een extra budget van 4 miljoen euro voor data en digitalisering.

De bestaande instrumenten van het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) bieden al kansen om in te zetten op smartfarming. De investeringen worden gesubsidieerd aan 30 en aan 40 procent indien één van de bedrijfsleiders jonger is dan 41 jaar. Voorbeelden van investeringen in de veehouderij die verhoogd gesubsidieerd worden, zijn stappentellers voor koeien, activiteitsmeters, herkauwmeters en samen hiermee ook halsbanden voor dierherkenning, maar ook bijvoorbeeld een automatisch monster- en analysesysteem voor melkparameters. Ik vind dat fantastisch. Ik ben vooral gefascineerd door die stappentellers.

Binnen de plantaardige sector worden sinds 2015 heel wat precisielandbouw-technieken verhoogd gesubsidieerd. Zeer beloftevol! Het gaat over precisielandbouw waarbij bijvoorbeeld het gelijkmatig over een perceel toepassen van gewasbeschermingsmiddelen beoogd wordt. Dit kan aan de hand van bestuurders-assistentie of ook via automatische sturing. Daarnaast bestaan oogstparameters inzake de waterbehoefte.

De VLIF-maatregel 'Projectsteun voor innovaties in de landbouw', waarvoor jaarlijks een oproep georganiseerd wordt, stimuleert onder andere de realisatie van duurzame innovatieve productiemethoden op land- en tuinbouwbedrijven. We merken dat het engagement vanuit de landbouw om te investeren in precisielandbouwtechnieken wel degelijk aanwezig is. Zo heb ik in 2020 twee projecten goedgekeurd rond innovatieve spuittechnieken op basis van gps-sturing en detectiesensoren, die kaderen binnen smartfarming.

Ook de steunmaatregel voor Europese Innovatiepartnerschappen waarbij landbouwers met onderzoekers in een operationele groep aan de slag gaan om innovatieve oplossingen te zoeken, kan aangewend worden in het kader van smartfarming. Via de ondersteuning voor demonstratieprojecten worden innovaties in het kader van smartfarming-technieken breed uitgedragen naar de landbouwsector.

Binnen het vormingsaanbod, zowel cursussen als korte vormingen, worden opleidingen rond smartfarming gesteund vanuit de overheid. Ook binnen de gemeenschappelijke marktordening (GMO) groenten en fruit loopt een en ander. Ik bekijk de mogelijkheden binnen het nieuwe GLB vanaf 2023 in deze context.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord

Stijn De Roo (CD&V): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik denk dat u terecht het belang van die nieuwe technieken hebt onderstreept en inderdaad hebben we het al eens gehad over 'schaalkleinte' en over het feit dat dat wel een drempel veroorzaakt in onze Vlaamse land- en tuinbouwsector om dergelijke dure technieken te gaan implementeren. Ik heb in uw antwoord een opsomming gehoord van heel veel zaken die al lopen. Ik denk dat dat een goede zaak is. Ik hoop dat die projecten ook de verdere uitrol kunnen versterken, waardoor er misschien op een iets grotere schaal dergelijke sensoren en dergelijke beelden die worden gebruikt, bijvoorbeeld satellietgegevens, ook verder ingezet kunnen worden, zodat de techniek ook betaalbaarder wordt en dat meer bedrijven er winsten door kunnen boeken en het effectief als een managementtool kunnen inzetten. Ik heb geen verdere vragen.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Ik pik even in, omdat de minister het had over de belangrijke rol van VLIF-steun wat betreft de smart farming, en dan neem ik de sprong naar de loonwerkers, die toch ook een belangrijke positie kunnen innemen in de landbouwwerking en smart farming. Zij hebben geen recht op VLIF-steun; zij vallen onder Economie. Dus, minister, kunnen zij op andere manieren ook binnen Economie rekenen op een zekere steun om te investeren, zodanig dat zij ook daar hun steentje kunnen aan bijdragen?

De voorzitter: Mevrouw Grosemans heeft het woord.

Karolien Grosemans (N-VA): Minister, dank u voor uw antwoord. Onze fractie is uiteraard een groot voorstander van innovatie. U gaf zonet ook al de stappen-tellers voor koeien aan. Ik heb die zelf ook al eens gezien tijdens een bedrijfsbezoek en er uitleg over gekregen. Het is ongelooflijk welke mogelijkheden er zijn, er ging een hele wereld voor me open. Ik ben er ook van overtuigd dat, als we nog meer weten over de bodem, over teelttechnieken, over ziektes bij dieren, dat gaat leiden tot betere en kwalitatievere producten.

Collega De Roo, ik ben het eens met u, u haalt de drempel van de kostprijs aan. Ik denk inderdaad ook dat dat een drempel kan zijn voor landbouwers en dat die samenwerkingen en die projecten die u aanhaalt – u verwoordt het ook heel mooi: die 'schaalkleinte' – wel kunnen bijdragen om het platform te vergroten. Ik wil wel nog meegeven dat we er zeker over moeten waken dat we geen tweede drempel creëren. En dan verwijs ik even naar de planlast: we moeten er toch voor zorgen dat het delen en het ingeven van die data niet zal zorgen voor te veel administratieve last. Als dat niet het geval is, zullen misschien nog meer landbouwers geneigd zijn om in te stappen in die projecten.

Verder heb ik geen vragen. Alleen hoop ik inderdaad, net zoals collega De Roo al aanhaalde, dat u, minister, dit project of gelijkaardige projecten kunt laten uitrollen over heel Vlaanderen.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik merk veel enthousiasme voor wat er beweegt op dat vlak, ik ben er zelf eigenlijk ook wel enthousiast over.

Collega De Roo, we zetten zowel in op onderzoek als op demonstratie in de praktijk, maar ook op de bredere uitrol via het VLIF nadien. Ik neem uw bezorgdheid nog eens mee, maar eigenlijk denk ik dat we daar op goede sporen zitten.

Collega Talpe, wat betreft de loonwerkers: de algemene steunmaatregelen zoals de kmo-portefeuille en de ecologiesteun staan open voor alle sectoren, maar uiteraard moet elk individueel bedrijf wel aan de voorwaarden voldoen.

Collega Grosemans, ik ga ermee akkoord dat er geen nieuwe drempel mag zijn, de gebruiksvriendelijkheid is een van de elementen die steeds meegenomen worden, net als het kunnen verbinden van meerdere databronnen. Ook daardoor kan tijdswinst geboekt worden voor onze ... (*onverstaanbaar*).

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (CD&V): Dank voor de aansluitende ondersteuning. Ik denk dat het duidelijk is: meten is weten. Als we slim met data kunnen omgaan, zetten we werkelijk stappen vooruit, en daar bestaan zelfs stappentellers voor.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Sofie Joosen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het EHV-1-virus bij paarden
– 2258 (2020-2021)**

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Minister, de EHV-1-variant (equine alphaherpesvirus) van het rinopneumonievirus duikt op in Vlaanderen. De verspreiding over heel Europa zou te wijten zijn aan een uitbraak op een internationaal ruitertoernooi in Valencia. Tot nu toe was het virus vaak geen factor van belang, omdat men uitbraken toch kon beperken tot één stoeterij. Ook al is het virus niet per definitie dodelijk, de grote economische waarde van veel paarden en sportpaarden maakt dat het verlies van één dier natuurlijk al dramatisch is. De Olympische Spelen zijn in aantocht. De ruitersdisciplines daar dreigen ook te vervallen. Ook andere internationale toernooien zijn bedreigd. Er is dus een impact op het vlak van dierenwelzijn en sport, maar dus ook een impact op economisch vlak.

Minister, hoe evalueert u die economische impact voor onze paardenhouderijen? Had u reeds contact met uw federale collega wat eventuele bestrijdingsmaatregelen betreft? Hoe schat u de verdere risico's van dit virus in op korte termijn?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega, dank u wel voor de vraag.

Uitbraken van rinopneumonie komen elk jaar voor in Vlaanderen, en ook in de rest van de wereld. Gelukkig gaat het meestal om geïsoleerde gevallen en vertonen de paarden slechts milde griepachtige symptomen. Jammer genoeg zijn er van tijd tot tijd ook uitbraken van de gevreesde verlamningsvorm, zoals momenteel het geval is in Valencia. Op dit moment is de globale economische impact nog redelijk beperkt. Dat komt omdat de huidige coronamaatregelen het recreatieve sportcircuit on hold hebben gezet. De impact is wél voelbaar op dit ogenblik voor de professionele wedstrijdruiters, die hun wedstrijdseizoen opnieuw zien stilvallen en tijdelijk niet meer kunnen gaan trainen op locatie.

Er is goede hoop dat de maatregelen die zijn genomen door de paardensportfederaties, waarbij wedstrijden tot eind april werden geannuleerd en waarbij werd opgeroepen om andere samenkomsten van paarden te vermijden, ervoor zullen zorgen dat de uitbraak onder controle blijft en dat men snel het professionele wedstrijdseizoen opnieuw kan opstarten.

Ik kom tot uw tweede vraag. Er zijn tot op vandaag geen specifieke contacten geweest met mijn federale collega. Het virus is niet aangifteplichtig in het kader van de diergezondheidswetgeving. Ik denk dat de maatregelen die zijn genomen door de sector, voldoende zijn om het virus te bestrijden. Uit de signalen die we opvangen vanuit de paardensector, blijkt dat de meerderheid van de paarden-eigenaren zich bewust is van het risico én het belang van deze maatregelen, en dat die maatregelen ook heel goed worden opgevolgd.

Wat de risico's betreft: zoals gezegd denk ik dat de sector zich goed organiseert. Als iedereen zijn verantwoordelijkheid neemt en zo de komende weken vermijdt dat er contact is tussen verschillende 'paardenbubbels', en indien de ruiters die met hun eigen 'knuffelpaarden' terugkeren uit besmette gebieden, de nodige quarantainemaatregelen in acht nemen, dan is het risico op verdere uitbraken laag.

Merk op dat er na de stappenteller voor de koeien nu ook paardenbubbels en knuffelpaarden zijn. Dit is een bijzondere commissievergadering vandaag.

De voorzitter: Het lijken herkenbare termen, weliswaar vanuit covidomstandigheden.

Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Minister, dank u wel voor uw antwoord. U deelt duidelijk ook de bezorgdheid. Daar ben ik tevreden over, want er is natuurlijk ook heel wat bezorgdheid in de paardenhouderijsector. Bij sommige paarden leidt dit inderdaad tot verlamningsverschijnselen. Sommige paarden herstellen niet, sterven, en dat zijn uiteraard drama's voor paardenhouders. Ik hoop dus dat u gelijk hebt, dat de risico's voor de komende periode op korte termijn beperkt zijn doordat er goed wordt ingegrepen op dit moment. Ik hoop dat men dat van zeer nabij volgt.

Er is geen geneesmiddel, maar er is wel een vaccin. Ik vroeg me dus af op welke manier Vlaanderen nog zou kunnen helpen om te sensibiliseren met betrekking tot dat bestaande vaccin.

De voorzitter: De heer Ceyssens heeft het woord.

Lode Ceyssens (CD&V): Minister, dank u wel voor uw antwoord. Ik denk inderdaad dat de maatregelen op dit moment hier in Vlaanderen vrij goed worden opgevolgd. Er zijn geen wedstrijden. Ik dacht dat dat tot 11 april was. Ik hoor u nu zeggen dat dat tot eind april is. Ik vraag me dus af of dat ondertussen is verstrengd. Feit is natuurlijk dat dit allemaal is begonnen omdat men veel te laat heeft gereageerd in Valencia. Net voor de uitbraak zijn daar nog paarden verder doorgereisd naar Oliva, naar de Sunshine Tour, naar helemaal in het zuiden dan ook nog. Er zijn paarden naar hier teruggekomen. Pas toen tachtig paarden besmet waren en ziekteverschijnselen hadden, heeft men ingegrepen, zodat dat rhinovirus zich natuurlijk zo ver heeft kunnen verspreiden.

De schrik zit er inderdaad goed in bij de sector, waardoor de maatregelen op dit moment goed worden gevolgd. Maar er is op dit moment ook wel economische schade. De professionele wedstrijden kunnen niet plaatsvinden, paarden komen niet naar buiten. Dat betekent ook dat de handel daarrond stilvalt, want die situeert zich toch volledig rond die wedstrijden. Ik heb het al vaker aangehaald: onze Vlaamse paarden zijn echt exportproducten bij uitstek. Via zaken als ClipMyHorse

en dergelijke heb je echt geen publiek nodig om paarden wereldwijd te zien in wedstrijden. Het feit dat die wedstrijden vandaag niet plaatsvinden is natuurlijk wel een rem op de handel zoals we die vandaag kennen.

Ik zei al dat de maatregelen vandaag goed worden opgevolgd, het is alleen jammer dat die nu pas worden opgevolgd. Mensen zetten nu niet alleen paarden in quarantaine, ze beginnen nu ook te vaccineren. Het probleem is dat er nu geen vaccins zijn omdat men dat in het verleden niet heeft gedaan. Want die bedrijven kijken uiteraard ook naar het aantal paarden dat de vorige jaren werd gevaccineerd om te bepalen hoeveel ze gaan produceren. Ik begrijp dat er op dit moment al geen vaccin meer verkrijgbaar is tot minstens midden april.

Minister, ik zou dus zelfs iets verder durven te gaan dan collega Joosen. Moet er niet eens op federaal niveau worden bekeken of we niet naar een verplichting van vaccinatie kunnen gaan? Dan denk ik ten eerste zeker en vast aan de paarden die deelnemen aan wedstrijden. Want het zijn zij die het virus kunnen ronddragen. Als ik kijk naar de echte toppaarden die vandaag vanuit Limburg vertrekken, toch het epicentrum, dan springen die paarden in wedstrijden over drie continenten. Die reizen de hele wereld rond, dus een vaccinatie zou toch een echte verplichting moeten zijn.

Ten tweede zouden we misschien iets meer moeten sensibiliseren voor de grote stallen die met wedstrijdpaarden werken. Zo kunnen quarantainemogelijkheden gemakkelijker worden ingebouwd voor bepaalde types van wedstrijden. Paarden kunnen dan sowieso enkele dagen geïsoleerd worden.

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): Ik moet mijnheer Ceyssens bijtreden, denk ik. Die vaccinatie bestaat inderdaad. Is het een mogelijkheid om daar een verplichting voor in te voeren? Ik weet alleen niet in hoeverre de paardenwereld daar zelf voor staat te springen.

Bij internationale De toernooien, zoals in Valencia, zijn toch een vijf- à zeshonderd paarden actief. Fédération Equestre Internationale (FEI) schrijft voor dat de paarden die binnenkomen, getest worden, dacht ik? Ze ondergaan toch zeker een temperatuurtest. Maar dat gebeurt dus niet altijd. Ik denk dat dat op nationaal niveau in Vlaanderen heel goed opgevolgd wordt, net als de quarantainemaatregelen. Maar op internationaal niveau moet toch de nodige aandacht worden besteed aan die maatregelen. Zo importeren we het virus niet naar hier. Maar ik denk dat de quarantainemaatregelen goed worden opgevolgd, want alle toernooien zijn stilgelegd tot 11 april, dacht ik.

Collega Ceyssens had het al over de verkoop van paarden. De paardensport is inderdaad een economisch gegeven. Door corona liggen ook de niet-professionele wedstrijden stil, en ook daar is het economisch model in elkaar gezakt. Dat ligt dus niet alleen aan het virus bij de paarden, het is ook door corona dat het economisch gegeven stilligt.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Bedankt voor de heel interessante aanvullingen, die ik met veel aandacht wil bekijken.

Collega Joosen en collega Ceyssens, alles wat we kunnen doen om ondersteuning te bieden via sensibilisering zullen we ook doen, ook rond het vaccineren. Ik neem de suggesties absoluut mee, net als de suggestie van collega Ceyssens. Dat ga ik zeker bekijken.

Collega Ceyssens, de federaties zullen inderdaad in de loop van april proberen om de wedstrijden geleidelijk terug op te starten, maar we gaan ervan uit dat nog niet alles genormaliseerd zal zijn tot eind april, vandaar mijn timing van eind april. We moeten toch heel voorzichtig blijven.

Ik krijg trouwens net informatie binnen op mijn iPhone: inmiddels is het voor paarden besmettelijke virus in negen landen vastgesteld: België, Duitsland, Spanje, Frankrijk, Italië, Qatar, Slovaakse, Zweden en Zwitserland. Er zijn ook al twee paarden overleden in België. We moeten dus heel voorzichtig zijn, zeker in het licht van die extra informatie.

Wat de vaccinatieplicht betreft, collega's: het is inderdaad mogelijk om een basisvaccinatie uit te voeren vanaf de leeftijd van vijf tot zes maanden. Geen enkel vaccin claimt evenwel 100 procent bescherming te bieden. Vaccinatie zal vooral de uitscheiding verminderen. Zoals gezegd, zal ik contact opnemen met mijn federale collega om dit verder te bekijken.

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Dank u wel, minister, voor de aanvullingen. Het klopt toch dat er een aantal elementen terugkomen die federale bevoegdheid zijn. Ik hoor dat er geen aanmeldingsplicht is en dat er problemen zijn met de vaccinaties. Tot nog toe zijn een aantal van die elementen natuurlijk te verklaren doordat de impact van dat virus nog nooit zo'n bepalende factor was. Als we horen hoe groot de verspreiding momenteel in de EU is, baart dat toch wel zorgen, niet alleen voor nu maar ook op lange termijn. Ik denk dus dat een globaal plan van aanpak, opge maakt door uw federale collega, absoluut nodig is.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over mestfraude in de landbouwsector – 2267 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (sp.a): Collega's, minister, een aantal weken geleden vielen de politie en de gerechtelijke diensten binnen bij twee mestverwerkingsbedrijven in het kader van een zeer grootschalig onderzoek naar mestfraude. Dat werd gemeld door de media. Het onderzoek gaat over de export van grote niet-geregistreerde hoeveelheden mest, het manipuleren van analyseresultaten van staalnames van mest en het niet aangeven van afvalstromen. Er loopt onder andere een onderzoek naar de Quiryne Groep, een groep die actief is in de akkerbouw, de veeteelt, de voedingsindustrie en in de mestverwerking. Daarmee beheert ze eigenlijk de hele keten. Die groep was hier trouwens aanwezig bij een hoorzitting.

We weten allemaal dat Vlaanderen kampt met een mestoverschot. Ongeveer 30 procent van de geproduceerde mest in Vlaanderen kan niet worden afgezet op landbouwgrond en moet daarom verwerkt worden. Het verwerken van deze mest heeft ook zijn kost. Blijkbaar is het daardoor aantrekkelijk voor sommige veehouders om goedkoper hun mest te laten verwerken en is het voor sommige akkerbouwers voordelig om meer mest te ontvangen dan toegestaan.

Deze wanpraktijken zetten uiteraard een enorme druk op onze natuur en dragen waarschijnlijk bij aan de dalende waterkwaliteit in landbouwgebied. We moeten er

dan ook absoluut voor zorgen dat dit soort praktijken niet kan. Laat het daarnaast ook absoluut duidelijk zijn dat, zolang iemand niet veroordeeld is door het gerecht, hij niet schuldig is. In die zin denk ik dat de politiediensten en het gerecht de komende maanden verder hun werk zullen doen.

Hierover heb ik de volgende vragen, minister.

De betrokken bedrijven waren ook actief in de veeteelt en de akkerbouw. Ontvingen deze bedrijven ook inkomenssteun of andere vormen van financiële steun? Zo ja, heeft het onderzoek gevolgen voor het ontvangen van deze steun? Werden er bij hun andere activiteiten ook onregelmatigheden vastgesteld?

Overlegt u met de sector om dit soort fraude in de toekomst te bestrijden? Lage prijzen en kleine marges zorgen ervoor dat er een incentive is om het niet te nauw te nemen met de regelgeving.

Mestverwerking is enkel nodig omdat we met een mestoverschot zitten in Vlaanderen. Bekijkt u in deze context ook de afbouw van de mestproductie in Vlaanderen?

Wat is uw visie op deze aangelegenheid? Veroordeelt u dit – zoals ik wel aanneem? Als de informatie die ik gekregen heb, klopt, dan lijkt dit me een kleine of grote vorm van ecocide, waarbij het milieu en de omgeving eigenlijk opzettelijk naar de knoppen geholpen worden.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Vandenhove, u hebt mijn gelaatsuitdrukking gezien. Ik vind het bijzonder pijnlijk wat er is gebeurd en ik kan u ook melden dat de twee mestverwerkende bedrijven binnen mijn landbouwbevoegdheid geen steun hebben ontvangen.

Drie van de betrokken bedrijven gelieerd aan Quiryne Groep hebben in de laatste tien jaar wel financiële steun ontvangen binnen mijn landbouwbevoegdheid, met name directe inkomenssteun. Het betreft de bedrijven Mertens-Quiryne Comm., Quiryne Dairy Farming en Quiryne Agri Farming. Het onderzoek heeft tot nu toe geen rechtstreeks gevolg voor de ontvangen steun van de voorbije tien jaar.

Voor wat de randvoorwaarden betreft werden in het verleden niet-nalevingen vastgesteld met betrekking tot de beheerseis voortvloeiend uit de nitraatrichtlijn en met betrekking tot dierenwelzijn en diergezondheid. Niet-nalevingen van verplichtingen die voortvloeien uit de nitraatrichtlijn worden door de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) bezorgd aan het Departement Landbouw en Visserij. Afhankelijk van de ernst, de omvang en het permanente karakter van de niet-naleving worden de uit te betalen premies gekort. Onregelmatigheden met betrekking tot andere premievoorwaarden werden niet vastgesteld.

Het mestbeleid valt onder de bevoegdheid van minister Demir. Zij heeft haar administratie opdracht gegeven om gesprekken te voeren met de sector. Mest laten verwerken is een extra kost die behoorlijk kan oplopen en die moet worden ingecalculeerd binnen de bedrijfsvoering. Het klopt dat de landbouwsector vaak te kampen heeft met lage prijzen en kleine marges, maar dat is geen reden om de regels niet na te leven.

We moeten in het dichtbevolkte Vlaanderen doordacht omgaan met onze milieugebruiksruimte en die heeft haar grenzen. Het gebruik van dierlijke mest past in de nutriëntenkringloop, die op vele bedrijven een goede praktijk is. Het teveel aan mest dat niet op de akkers kan worden gebruikt, moet op een degelijke

manier worden verwerkt. Daarom moeten frauduleuze praktijken in de mestverwerkingssector absoluut worden aangepakt, want ze zijn een blaam voor alle boeren en mestverwerkers die wel volgens de regels werken.

Ik wil nog eens herhalen dat de belangen en doelstellingen voor de landbouwers vaak gelijklopen met de milieudoelstellingen die moeten worden behaald. Het is geen wij-zijverhaal. De landbouwsector is een onderdeel van de oplossing bij vele omgevingsuitdagingen. Ik kan niet anders dan sterk veroordelen wat zich heeft voorgedaan.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (sp-a): Minister, ik ben heel blij dat u dat zeer sterk veroordeelt. Ik ga er ook van uit dat het hele verhaal ongetwijfeld nog een staart zal krijgen. Ik hoop alleen dat we niet tot vormen van mestfraude gaan komen zoals we vorig jaar ook in Nederland hebben vastgesteld, vooral dan tegen Belgisch Limburg aan, in Brabant en Limburg in Nederland.

De laatste tijd horen we heel veel over 'agribashing', zelfs als je je visie en standpunten over landbouw probeert te verdedigen. Dit soort feiten is natuurlijk heel negatief voor de hele landbouwsector. Op die manier worden mensen die het goed menen, landbouwers die het goed doen, over dezelfde kam geschoren. Het is dus heel positief dat u dat veroordeelt en ook blijft veroordelen.

Als het gerechtelijk onderzoek verder zijn gang gaat, zullen dit soort bedrijven – in dit geval noem ik dat geen bedrijven, maar wel criminele activiteiten – in dezelfde mate serieus worden aangepakt.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): We hebben hierover ondertussen al gesprekken gevoerd in de commissie Leefmilieu, waar dat thema is besproken. Als er fraude gebeurt, kan dat uiteraard niet. Dat is niet te tolereren en het heeft een negatief effect op de mensen die wel alles in het werk stellen om alles op een correcte manier te doen. Dit is een heel duidelijk signaal dat dit niet oké is.

Anderzijds is er nu een onderzoek bezig. Ik wil geen voorafname doen op het onderzoek wat deze situatie, dit specifieke geval, betreft. Maar er zijn ook onderzoeken in kleinere zaken en vaststellingen. In welke mate wordt er ook gezocht naar rode draden? Op welke manier kunnen we bepaalde circuits in zaken die niet correct zijn sluiten? Doet u dat in overleg met uw collega Demir? Want het gaat hier over het Mestdecreet, wat ook haar bevoegdheid is.

Bekijkt u op welke manier we bijsturingen zouden kunnen doen om zaken die niet correct zijn, mochten ze zich voordoen, in de toekomst uit te sluiten? Hier zal het gaan over grotere feitelijkheden, maar het is belangrijk dat er ook kort op de bal wordt gespeeld bij kleinere elementen die eventueel worden vastgesteld. Hoe wordt daarmee omgegaan? Wilt u het engagement aangaan om dat verder op te volgen en te bekijken hoe we daar in de toekomst mee moeten omgaan?

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Elke vorm van fraude is natuurlijk verwerpelijk en moet streng worden bestraft. Het is dubbel jammer dat alle goedmenende mensen die actief zijn in de sector, delen in de imagoschade. Dat is niet de enige manier waarop ze in de malaise delen. Deze zaak toont ook aan dat controles nodig zijn. Mensen uit het veld bevestigen dat die controles de vorm hebben aangenomen van omslachtige administratieve procedures. Alle goedmenenden op het terrein worden dagelijks geconfronteerd met een hoop administratieve last, om allerlei trafieken

aan te tonen, herkomst en bestemming, enzovoort. Als je dan vaststelt dat er op zulk een schaal malafide praktijken zouden zijn – voorwaardelijke wijs want het onderzoek loopt nog –, dan is de rest van de sector dubbel slachtoffer. Dat betreuren wij vanuit onze fractie ten zeerste.

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): Ik treed mijn collega's volledig bij. Het is spijtig dat de landbouw dan ook een beetje gevisieerd wordt.

Minister, het gaat hier over circulaire economie. Die landbouwbedrijven zijn natuurlijk qua juridische vorm losgekoppeld van de mestverwerker. Dat is een hele keten. In welke mate zullen we de losse onderdelen van de vennootschappen die daarin ronddraaien kunnen aanpakken? Ik geef een voorbeeld. Er zijn invallen geweest in bedrijven van die groepen. Het zijn meerdere groepen. Een firma wordt dan stilgelegd, maar men gaat gewoon verder in andere vennootschappen. In welke mate kan men vat krijgen op deze criminele activiteiten?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik deel heel veel van de sentimenten die jullie aanvullend hebben aangegeven.

Collega Vandenhove, ik ben het er absoluut mee eens dat dit negatief afstraalt op de hele sector. We moeten dat blijven veroordelen, maar ook blijven benadrukken dat er boeren zijn die het goed doen.

Collega Pieters, u stelt heel terecht dat het vaak een apart circuit is. Maar de hele sector komt erdoor in een slecht daglicht te staan. En dat is het vervelende aan de situatie.

Collega Rombouts, het overleg met collega Demir in het kader van de bijsturing gebeurt zeker. Handhaving is net een van de pijlers van het huidige mestbeleid. Dat komt ook terug in heel wat dossiers.

Voor wat betreft de gelieerde vennootschappen moeten de afdeling Handhaving en het parket een grondig onderzoek voeren en bekijken in welke mate gelieerde vennootschappen hierbij betrokken zijn. Ik ga er dus van uit, collega Pieters, dat dit met zeer veel ernst zal gebeuren. Het is in het belang van de gezondheid van de hele sector.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (sp.a): Dank u wel voor het antwoord, en zeker en vast ook voor de visie op het geheel en de reactie.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Sofie Joosen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de fatale ongevallen in de land- en tuinbouwsector – 2353 (2020-2021)

VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over dodelijke ongevallen in de land- en tuinbouw – 2426 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Minister, via eerdere schriftelijke vragen informeerde ik al vaak bij uw voorgangers en ook bij u naar het aantal arbeidsongevallen in de landbouwsector. In uw jongste antwoord verwees u naar het Federaal agentschap voor beroepsrisico's (Fedris). Voor de land- en tuinbouw becijferde het agentschap in 2018 een totaal van 375 ongevallen, waarvan 1 met dodelijke afloop. Het was dus toch met enige verbazing dat ik recent kennisnam van de communicatie van de preventie- en welzijnsdienst Prevent Agri, die voor 2020 sprak van minstens 13 dodelijke slachtoffers bij 12 ongevallen in de land- en tuinbouwsector. Het aantal doden zou op 2 jaar tijd dus verdertienvoudigd zijn.

Minister, hoe evalueert u die cijfers van fatale ongevallen die Agri Prevent kenbaar maakte? Is die grote stijging correct? Zo ja, welke verklaringen hebt u daar dan voor?

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (CD&V): Het is een heel spijtige problematiek die we hier ter sprake moeten brengen. Op Europees niveau blijkt dat, na de visserijindustrie, de bouw en de zorgsector, de land- en tuinbouwsector het grootste aantal ongevallen per jaar kent. Uit officiële cijfers blijkt dat het aantal aangegeven arbeidsongevallen in de Vlaamse land- en tuinbouw ten opzichte van andere sectoren procentueel op de eerste plaats komt. Gezien een groot deel van die land- en tuinbouwers zelfstandigen zijn, worden de meeste ongevallen in deze sector zelfs niet opgenomen in de statistieken. Dat suggereert natuurlijk dat de werkelijke ongevallenfrequentie nog hoger is dan aanvankelijk geraamd.

Vorig jaar waren er helaas dertien dodelijke ongevallen in de Vlaamse land- en tuinbouwsector. Volgens de gegevens van Prevent Agri ging het in de helft van de ongevallen om verplettering door machines. Er zat ook nog een ongeluk met een voertuig bij, een ongeval met mestgassen, een aanval van een stier, het verbranden van afval, werken met een kettingzaag in de hoogte, beknelling. Het zijn vaak heel pijnlijke situaties, met een fatale afloop.

Deze ongevallen hebben gemeenschappelijk dat het gaat om routineuze taken en dat de slachtoffers vaak ervaren mensen zijn, die vertrouwd zijn met de taken en met de machines. Soms gebeurt het ook dat het gevaar niet direct zichtbaar is, zoals in het geval van de mestgassen, die geurloos zijn. Dat kan dus levensgevaarlijke gevolgen hebben. Er blijkt ook duidelijk uit die cijfers dat sensibilisering zich opdringt. Op basis van voorgaande vragen aan de minister kan worden gesteld dat de bewustmaking inzake het voorkomen van ongevallen in de sector al in 2014 is opgestart.

In de vorige legislatuur werd er ook verwezen naar de werking van Stigas in Nederland als een inspirerend voorbeeld voor de preventie in de land- en tuinbouwsector.

Dat model naar Vlaanderen kopiëren is vermoedelijk niet gewenst, maar het kan wel inspirerend werken. Het is ook duidelijk dat het personeelsbestand van deze dienst in Nederland veel groter is dan het personeelsbestand van Prevent Agri in Vlaanderen.

Minister, hoe evalueert u het aantal arbeidsongevallen in de sector sinds 2014? Hoe tracht de Vlaamse overheid de sector te sensibiliseren? Hebt u een zicht op het aantal audits dat de voorbije jaren is uitgevoerd bij land- en tuinbouwers? Is er een relatie tussen stress in de sector en het aantal ongevallen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, dank u wel voor de vragen. Elk dodelijk slachtoffer in de land- en tuinbouwsector is er een te veel. Ondanks het feit dat preventie van arbeidsongevallen een federale bevoegdheid is, proberen wij ook binnen onze eigen bevoegdheden in steunmaatregelen te voorzien. Dat hebben jullie heel correct gesteld.

De gegevens waarover ik zelf beschik, zijn afkomstig van Fedris. Die gegevens bevatten evenwel enkel de arbeidsongevallen van de werknemers. De ongevallen bij de bedrijfsleiders in de land- en tuinbouwsector maken deel uit van de statistieken van het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (RIZIV). Het RIZIV heeft geen informatie over de oorzaak van de ongeschiktheid, noch over de sector waarin de bedrijfsleider werkt, waardoor ik eigenlijk niet beschik over de cijfers met betrekking tot ongevallen bij bedrijfsleiders.

Sinds 2011 houdt Prevent Agri een eigen ongevallenstatistiek bij. Aangezien ongevallen niet systematisch worden geregistreerd, stelt Prevent Agri deze op basis van ongevallenmeldingen en berichten in de media. Door de verschillen in methodologie en de mogelijke overlap tussen beide statistieken, is het niet mogelijk om de cijfers die ik gaf voor 2018 en die van Prevent Agri waar u naar verwijst, met elkaar te vergelijken of bij elkaar op te tellen. Beide geven een ander beeld van dezelfde problematiek.

Het dodelijk ongeval in 2018 waarnaar u in de vraagstelling verwijst, is op basis van de monitoring van Fedris en betreft dus een werknemer op een land- en tuinbouwbedrijf. De dertien dodelijke arbeidsongevallen waarover Prevent Agri rapporteert, betreffen hoogst waarschijnlijk de bedrijfsleider en zijn of haar familieleden. Uit deze cijfers kan niet worden afgeleid of hier sprake is van een stijging. Maar opnieuw, beste collega's, elk dodelijk ongeval – of het nu een werknemer of bedrijfsleider betreft –, is er één te veel. Ik beschik niet over de gegevens van voorgaande jaren van Prevent Agri en kan dus niet afleiden of hier sprake is van een stijging.

Uit de cijfers van Fedris blijkt alvast geen stijging in het aantal ongevallen bij de werknemers van de land- en tuinbouwbedrijven. Het aantal ongevallen in 2020 en 2019 ligt ongeveer 10 procent lager dan drie jaar ervoor.

Ik verwijs voor het antwoord op de vraag naar de sensibilisering naar mijn antwoord op schriftelijke vraag nummer 337 van collega Ryheul van 13 januari. Die informatie is dus ter beschikking.

Ik heb geen zicht op het aantal audits dat bij land- en tuinbouwers de voorbije jaren inzake arbeidsveiligheid is uitgevoerd. We kunnen proberen om aan die informatie geraken.

Oorzakelijke verbanden leggen is heel moeilijk in dezen, en dit kunnen we dus niet zo lineair doen. Maar afleiding en verstrooidheid, die vaak aanwezig zijn tijdens stressperiodes, zijn wel factoren die het risico op ongevallen vergroten.

Het spijt me dat ik u in het ongewisse moet laten op een aantal punten. Als de cijfers er niet zijn, kan ik ze ook niet geven. Vandaar mijn minder helder antwoord dan gewoonlijk.

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Het is goed, minister, dat u deze verduidelijking hebt gegeven. U zegt het terecht: elk dodelijk ongeval is er een te veel. Het is natuurlijk wel belangrijk dat we correcte cijfers hanteren voor het beleid. Ik begrijp dat we nu geen duidelijk beeld hebben en dat is toch wel een mankement. Ik vraag me af of we daar geen werk van kunnen maken.

Als we de oorzaken goed in beeld hebben, kunnen we daar specifiek op inzetten met specifieke maatregelen. Dat kan nu minder efficiënt, daar maak ik mij ongerust over.

Ik roep nog eens op om in te zetten op de sensibilisering, algemeen en rond het gebruik van bepaalde machines, bijvoorbeeld over het gevaar van bepaalde gassen. Dat kunnen we zeker al doen. Met betere en duidelijkere cijfers kunnen we nog gericht werken.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (CD&V): Minister, dank u voor uw antwoord.

Ik zou nog een stapje verder willen gaan: elk dodelijk ongeval is er zeker één te veel, maar elk ongeval is er sowieso één te veel. Preventie is zeker aan de orde. Er wordt gewerkt met machines, het zijn routineuze taken, het zijn vaak heel lange dagen. Een ongeval is snel gebeurd. Als dat een dodelijke afloop kent, is het nog erger. Dat zijn vaak drama's.

Ik had gehoopt op een concreter antwoord, maar daaruit blijkt dus dat er nog wat werk aan de winkel is. De data kunnen nog beter worden verzameld. Op die manier kan men via extra vorming – als er extra oorzaken worden gedetecteerd – daar nog meer op inzetten. Zijn er bepaalde audits? Kunt u aan meer gegevens geraken zodat we – het liefst – geen dodelijke ongevallen meer hebben?

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emily Talpe (Open Vld): Ik wil ook nog even aansluiten. Vooreerst denk ik dat de landbouwsector al inspanningen levert en zeker ook bijkomend wil leveren om de veiligheid van al wie tewerkgesteld is te garanderen.

Ik wil nog twee elementen aangeven om mee te nemen als we daarover verdere stappen zetten zodra we daar een duidelijker beeld over hebben. Dat kan misschien ook helpen om een beeld te vormen. We hebben onder andere seizoenarbeiders die vaak de Nederlandse taal niet machtig zijn. Dat kan ook een element zijn waardoor er potentieel een ongeval gebeurt. Ik weet niet of er gewerkt kan worden met beeldvorming of met pictogrammen om hen op bepaalde gevaren te wijzen. Dat is een element om ook mee te geven in de oefening.

Een andere vraag: in het kader van de coronapandemie is er een oproep gedaan om mee te helpen. Dat zijn meestal mensen die niet echt ervaren zijn. Ook naar hen kan er in de communicatie een en ander – ik zal niet zeggen – mislopen, maar dat kan ook een impact op de cijfers van 2020 hebben gehad. Als we vrijwilligers inschakelen, moeten we hen goed informeren over bepaalde risico's bij het uitvoeren van hun taken.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u wel, collega's, ook voor de aanvullende suggesties. Collega Joosen, sowieso bekijken we in de opmaak van het actieplan welzijn en welbevinden in de land- en tuinbouw om die suggestie mee te nemen, maar ik wil dubbel werk met het Fedris vermijden. Ik zal niet nog een keer een aparte monitoring opzetten, maar we kunnen daar misschien wat duidelijkheid in krijgen.

De rookpreventie, collega De Roo, is uiteraard bijzonder belangrijk. Het start al in de landbouwopleidingen. We trekken die via levenslang leren door in het aanbod van naschoolse vormingen voor de boeren, ook ad-hocopleidingen die sectorgericht zijn. Bijvoorbeeld over mestgassen is er in het verleden in specifieke vormingen voorzien en dat zal ook in de toekomst zo blijven. Ik begrijp uw teleurstelling, collega De Roo. Ik was ook teleurgesteld, maar ik kan niet meer cijfers geven dan wat er bestaat. In de periode 2018-2020 is er 156.512 euro – dat is wel heel gedetailleerd – geïnvesteerd in een vorming over arbeidsveiligheid op het bedrijf.

Collega Talpe, over de link met de vrijwilligers zou ik persoonlijk heel voorzichtig zijn. We hebben daarvan geen enkele – maar dan ook geen enkele - indicatie en ik weet dat er heel veel begeleiding is geweest. Sommige vrijwilligers waren zelfs een beetje lastig omdat men zei dat je voor bepaalde plukactiviteiten heel specifieke kennis nodig hebt en dat niet iedereen dat kan doen. Men is daar eerder zuinig op. Er is nu wel een nieuwe oproep, maar men heeft er wel over gewaakt dat mensen een goede opleiding kregen. Ik wil bekijken of er een correlatie is, maar ik zou heel voorzichtig zijn om die correlatie te maken.

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Dank u wel, minister, voor de aanvullingen. Als die cijfers van 2020 inderdaad over de bedrijfsvoerders gaan en niet over de werknemers, zou het beeld van 2020 mogelijk nog dramatischer zijn, dus daar is toch enige waakzaamheid geboden. Mochten we die oorzaken op een of andere manier goed in beeld kunnen krijgen, kunnen we gericht gaan werken. Een apart monitoring-systeem lijkt me ook niet direct het juiste denkspoor, maar misschien zijn er wel mogelijkheden om de bestaande data op elkaar af te stemmen en dan kunnen ook de financiële middelen gericht ingezet worden op specifieke bewustmaking en vorming.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (CD&V): Ik sluit me aan bij de opmerking van collega Joosen en ook bij de aanvulling van de minister om die data goed op elkaar af te stemmen om heel gericht te kunnen bewustmaken. Ik was ook enigszins verrast bij de zijsprong van collega Talpe om seizoenarbeiders mee in het bad te nemen als helpers op het bedrijf. Ik denk dat die vooral een aantal basistaken uitvoeren en niet direct worden ingezet bij de machines en werkzaamheden die tot een dodelijke afloop of tot ernstige verwondingen kunnen leiden. Maar hoe dan ook, preventie van arbeidsongevallen blijft heel belangrijk en ik denk dat de minister dat ook ondersteunt en daar verder op wil inzetten.

De voorzitter: Ik wil besluiten dat het een terechte gemeenschappelijke bekommernis is van alle leden van deze commissie.

De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het oppompen van grondwater door landbouwbedrijven – 2430 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (sp.a): Collega, minister, u hebt vorige week wellicht ook de nieuwsreportage van Pano gezien over de problematiek van grondwater dat legaal, maar meerdere keren illegaal, opgepompt wordt. In de uitzending is er diverse keren verwezen naar de landbouwsector, onder andere via de gemeenten Hoogstraten en Sint-Katelijne-Waver en via een aantal locaties die Natuurpunt heeft aangewezen.

Er zijn eerder al in deze commissie, ook door mij, vragen gesteld over het hoge grondwatergebruik door landbouwbedrijven en wat voor druk dat zet op de grondwaterlagen. De Panoreportage heeft de milieuproblematiek en het imago van de landbouw andermaal geen goed gedaan. Dat zijn allemaal materies waarbij het veel beter zou zijn dat er uiteraard niet gefraudeerd zou worden, maar ook dat er objectieve informatie zou worden gegeven. Want uit de reportage blijkt andermaal dat de combinatie van aanhoudende droogte en het oppompen van water de bodem doet krimpen en dat er zo barsten ontstaan in de huizen. Die problematiek heeft de zoektocht, alleszins bij het grote publiek, naar een duurzaam watergebruik van de landbouwsector nog pertinenter gemaakt. Uiteraard is dat uw bevoegdheid als minister van Landbouw, maar het is hoofdzakelijk een bevoegdheid van minister Demir, die met het globaal waterplan ook dat probleem zal moeten aanpakken. Ik wil toch graag ook aan u een aantal vragen stellen.

Wat is uw reactie als minister van Landbouw op die uitzending?

Het is duidelijk dat er maatregelen nodig zijn. Ziet u bepaalde maatregelen specifiek vanuit de bevoegdheid Landbouw?

Zijn, vanuit de landbouwsector bekeken, coöperaties tussen landbouwers qua watervoorzieningen geen te verkiezen optie? Ik heb in de toelichting die het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) in de deze commissie heeft gegeven, trouwens ook de vraag naar coöperaties gesteld. Ik zie daarin de ideale of alleszins toch een mogelijke oplossing voor de problematiek die geschetst is in de Pano-uitzending van vorige week.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: De Panoreportage heeft heel wat beroering veroorzaakt. We weten dat Vlaanderen de afgelopen jaren geconfronteerd is met periodes van aanhoudende droogte. Historisch lage grondwaterstanden, lage waterloopdebieten en waterschaarsteproblemen voor de verschillende sectoren zijn daarvan het gevolg. Pano heeft die gevolgen ook in beeld gebracht.

Ik juich absoluut het initiatief van collega Demir toe om illegale grondwaterboringen strikter aan te pakken en in te zetten op nieuwe technologieën, zoals gps-signalisatie op de boorinstallaties. Door illegale grondwaterboringen worden vaak grote hoeveelheden grondwater onvergund onttrokken zonder rekening te houden met de effecten op de omgeving.

Bij een striktere aanpak vind ik het van belang om nog meer te communiceren/bewust te maken naar de verschillende doelgroepen die veel grondwater

gebruiken. Daar zitten de boorbedrijven, lokale besturen, particulieren over de verschillende geldende wetgevingen, maar uiteraard ook de landbouw bij. Communicatie/bewustmaking is een belangrijk onderdeel van het handavingsbeleid.

Maar het is natuurlijk een bredere problematiek die ook een oplossing vereist. Vanuit mijn bevoegdheid voor landbouw gaan we nog meer inzetten op het gebruik van duurzame alternatieve waterbronnen, zoals het gebruik van hemelwater, het hergebruik van gezuiverd restwater en de opvang en het hergebruik van drainwater. De bedoeling daarvan is om vanuit Landbouw bij te dragen aan het verminderen van de druk op het grondwaterverbruik. Op het gebied van het verminderen van het waterverbruik is het van belang om echt in te zetten op efficiënt watergebruik, innovatieve technieken, behoud van het bodemvocht en klimaatrobuuste gewassen.

Daarnaast moeten we ook werken aan het verhogen of aanvullen van de waterreserves door de landbouw. Ik wil samen met de sector nog meer inzetten op het laten infiltreren van regenwater om de grondwatertafel beter aan te vullen. Dat wil ik doen via het verlenen van niet-productieve investeringssteun voor bijvoorbeeld infiltratievoorzieningen, wadi's, omvorming naar peilgestuurde drainage, enzovoort.

Het is daarnaast ook van belang om te werken aan een goede bodemstructuur en aan het tegengaan van bodemcompactie door verder onderzoek, door een duurzaam bodembeheer, door innovatieve technieken/machines die via het VLIF worden gestimuleerd.

Met de middelen vanuit de Blue Deal, de Vlaamse en de relancemiddelen, wordt ingezet op duurzame investeringen, onder andere wateropslag en -infiltratie, hergebruik van restwater, circulair watergebruik bij de boeren en bij de agrovoedingsindustrie, enzovoort.

Wat betreft uw derde vraag over de coöperaties, vragen het Europese en Vlaamse milieu- en landbouwbeleid bijkomende aandacht voor water, aangezien het een grondstof is die meer aandacht zal vragen in de 21e eeuw. Tegen die achtergrond worden waterbesparende maatregelen en het hergebruik van water en waterzuivering gestimuleerd.

Producentenorganisaties en hun leden kunnen al via de gemeenschappelijke marktordening (GMO) Groenten en Fruit steun krijgen om te investeren in systemen met waterbesparing als die leiden tot een waterbesparing van minstens 15 procent. Investeringsprojecten in druppelirrigatie- of soortgelijke systemen die gericht zijn op een vermindering van het watergebruik, zijn ook mogelijk als ze leiden tot een waterbesparing van ten minste 5 procent.

Binnen het VLIF is er via de VLIF-steun voor de agrovoedingssector en VLIF-projectsteun innovatie ook steun mogelijk voor concrete investeringsprojecten van coöperaties en groepen van landbouwers. Dat gebeurt op basis van oproepen. Duurzaamheid is daarbij een belangrijk selectiecriterium. Uiteraard is er daar ruimte voor projecten die inzetten op het thema waterkwantiteit. Het gaat over projecten die inzetten op waterbesparing, hergebruik van water, regenwateropvang, infiltratie, enzovoort. We hebben daarvoor al oproepen georganiseerd waarbij specifiek budget is vrijgemaakt voor dergelijke projecten. Ik ben van plan om dat met nog meer energie te doen.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (sp.a): Dank u wel, minister, voor uw antwoord. Ik ben blij dat u de bekommernis deelt, maar ook dat u zelf een aantal mogelijkheden aangeeft, zowel om verder bewust te maken, maar ook om in te grijpen. Ik denk dat dat de enige mogelijkheid is waarbij alle sectoren – dus niet alleen de landbouw –

en alle burgers zich bewust worden van het probleem van de droogte en het watertekort, en ik hoop dat er een aantal bijkomende initiatieven kunnen worden ontwikkeld in de landbouwsector.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Dank u wel voor het antwoord, minister.

Ik wil kort even reageren omdat ik in de commissie Omgeving daarover een vraag heb gesteld. Die moet daar nog aan bod komen.

Ik denk dat eenieder van ons een beetje geschokt was door de Panoreportage. Ik moet zeggen, minister, dat de problematiek, op het moment dat er effectief zware gevolgen zijn voor de woningen, maar ook voor de verdroging, al langer onze aandacht trekt om te zien hoe we daar oplossingen voor moeten bieden. Wat me in de Panoreportage een beetje stoorde, was het feit dat nuances en regelverschillen totaal niet aan bod kwamen en alles op een hoop werd gegooid, terwijl de aanpak daarvan gebiedsgericht en/of specifiek moet zijn. Ik wil ook even meegeven dat de reden waarom het aantal putten bijvoorbeeld in Hoogstraten of Sint-Katelijne-Waver in beeld komt, ook is omdat ze vergund zijn en we toch met een andere opbouw zitten, ook van de bodem. Dat heeft andere consequenties. In die zin is het heel belangrijk dat het waterpeil goed opgevolgd worden. Dat moet mee de basis zijn om verder maatregelen te kunnen nemen.

Ik denk dat ook de adviesverlening die Vlaanderen ook doet, heel belangrijk is om daarin mee te nemen. Er zijn toch belangrijke nuances als we het debat verder voeren. We beseffen dat, als we specifiek naar de landbouw kijken, dat die inderdaad een gebruiker van water is. Dat is een noodzakelijk gebruik van water en we moeten goed nagaan hoe we dat in de toekomst kunnen verduurzamen en blijven garanderen. In die zin, minister, ben ik ook heel blij dat u duidelijk aangeeft dat er verder ingezet wordt – en de sector heeft ook wel al heel wat initiatieven genomen – op initiatieven en /of eventueel waterbesparende maatregelen.

Mijn vraag is dan ook, minister: in welke mate worden ook die elementen gedeeld voor eventuele adviesverlening aan lokale besturen? Enerzijds heb je adviesverlening naar de sector toe, maar het is belangrijk dat de kennis daarover maximaal gedeeld wordt om ervoor te zorgen dat we het nodige water ook in de toekomst kunnen blijven garanderen en dat er een juiste aanpak van de alternatieven is of van het eventueel nog putten uit bronwater. Daarom vraag ik me af hoe u die verdere en bredere uitrol van die aanpak ziet.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Hartelijk dank, collega Vandenhove, voor uw goede vraag en dank voor het antwoord van de minister. Minister, u gaf in uw antwoord mee dat u tal van maatregelen zal nemen om ook infiltratie te bevorderen om de waterbeschikbaarheid te verhogen. Dan hebt u het over de VLIF-steun en heel wat projecten en ondersteuning en stimulansen om landbouwers ertoe aan te zetten om bijvoorbeeld ook te werken met peilgestuurde drainage.

Een paar weken geleden werd in een opinie van een aantal milieujuristen, naast het feit om middelen vrij te maken om te werken rond drainage, gevraagd om ook het wettelijk kader aan te passen en rubriek 53 van het Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning (VLAREM) aan te passen want op dit moment hebben we te weinig zicht waar er gedraineerd wordt. Ze vragen eigenlijk om een vergunningsplicht op te leggen bij nieuwe drainage enerzijds en anderzijds om te werken naar peilgestuurde drainage en daarvoor ook wettelijke kaders te creëren.

Mijn vraag is dan ook heel concreet, minister: wat is uw idee om die vergunningsplicht uit te breiden zodat we een beter afwegingskader kunnen maken als drainage wordt aangelegd? Ziet u wettelijke initiatieven om de gewone drainage om te zetten naar peilgestuurde drainage, naast de initiatieven die er nu al zijn in de vorm van proefprojecten, en voor financiële stimuli? Dat was toch wel de oproep van die milieujuristen: met alleen wat proefprojecten en wat financiële stimuli gaan we er absoluut niet geraken. Zitten er zaken in de pijplijn die ook dat wettelijke kader aanpakken zodat we die infiltratie van het water in het landbouwgebied nog meer stimuleren?

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Bedankt, collega, voor de interessante vraag. Het is inderdaad correct dat we op twee sporen moeten werken: enerzijds het watergebruik proberen te reduceren of alleszins zo duurzaam mogelijk te maken en anderzijds ook het versterken van het vasthouden van water in de bodem. Want we zitten in een vicieuze cirkel: door de droogte pompen we meer water op en versterken we de droogte enzovoort.

In de reportage kwam ook aan bod ...

De voorzitter: U zult even moeten hernemen als u wilt, want u was weggefallen.

Arnout Coel (N-VA): Dan herbegin ik. Bedankt, collega, voor de interessante vraag. Het is goed dat de minister op twee sporen werkt, enerzijds het watergebruik reduceren of toch alleszins zo duurzaam mogelijk maken en eventueel circulair waar mogelijk, en anderzijds er toch verder op inzetten dat de bodem het water beter vasthoudt, zodat er minder besproeiing en dergelijke nodig is.

In de Panoreportage kwam ook aan bod dat heel natte gebieden door technologische vooruitgang en het systeem van pompen landbouwrif zijn gemaakt. Dat heeft op zich een gunstig effect gehad voor de landbouwsector, maar decennia later zien we daar wel wat negatieve gevolgen van. Hoe bekijkt u dat, minister? De regering heeft de ambitie om een deel natte natuur te herstellen. Ziet u op dat vlak ook mogelijkheden binnen de landbouwsector of denkt u eerder aan andere sporen om die landbouw te behouden en via andere manieren het watergebruik in lijn te brengen met de ambities van de regering?

Bart Dochy (CD&V): Ik had een bijzonder gevoel bij die reportage, omdat ik vooraf gecontacteerd was als burgemeester van een gemeente waarin een aantal woningen getroffen zijn door zulke ondergrondse aardverschuivingen, als ik het zo mag zeggen, of door het drogen van klei waardoor er inderdaad problemen ontstaan met de stabiliteit van woningen. Ik kreeg telefoon van de betrokken journalist die me vroeg om even ter plaatse te komen en dat te bekijken. Ik heb gezegd: zeer zeker, geen probleem en ik zal u ook toelichting geven. De betrokken journalist zegde dat ze ook willen aantonen dat er heel veel illegale woningen in de landbouwsector zijn, die dus oorzaak van dit probleem zijn.

Ik ben daar in het verleden ook wat mee bezig geweest. Ik ken de problematiek. Ik heb dus ook aangegeven dat men moet weten dat iedere landbouwer al meer dan 20 jaar een wateraangifte indient die gebaseerd is op het aantal dieren in zijn mestaangifte en op de oppervlakte van zijn bedrijf. Elk jaar moet er een dergelijke aangifte ingediend worden. Ik weet dat er heel wat waterverbruik is vanuit de landbouwsector, maar illegale oppompingen ... Als er nu één sector is die op dat vlak door de jaren heen tamelijk in orde is gekomen door vergunningen aan te vragen, zal het waarschijnlijk wel de landbouwsector zijn. We hadden zoals gezegd een afspraak, maar die journalist is niet langsgesproken. Hij heeft afgebeeld. Ik denk dat die journalist wel zijn eigen agenda had om de boodschap te brengen.

Maar los daarvan is het oppompen van water in de landbouwsector een heel belangrijk aspect en dat wordt ook opgevolgd – zoals ik al gezegd heb – via de milieuvergunning. Heel wat landbouwers hebben bij het hernieuwen van de milieuvergunning een opdracht om de hoeveelheid op te pompen water te reduceren. Er worden twee soorten water opgepompt. Je hebt inderdaad het quartaire dek, waarover de reportage in hoofdzaak ging, maar er is ook de paleozoïsche sokkel, zoals we dat noemen. Dat is het sokkelwater of diep grondwater dat in de rotsen, onder het krijt, zit en dat wordt heel streng opgevolgd, vooral in West- en Oost-Vlaanderen. De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) stelt daarvoor een afbouwscenario op. Iedere landbouwer die opnieuw een vergunning aanvraagt, moet een deel reduceren.

Er zijn heel wat initiatieven, onder andere ook onderzoeksprojecten via Inagro, het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) en dergelijke meer om hemelwater te sparen en bruikbaar te maken voor dierlijke consumptie. Het is een heel interessante problematiek. Er is al heel wat werk gebeurd en er zijn zeker ook uitdagingen. Drainages zijn inderdaad in veel gevallen niet vergunningsplichtig. Alles kan natuurlijk bekeken worden. Infiltratie van grond is een grote uitdaging, maar hier zomaar even stellen dat er zoveel niet-vergunde illegale oppompingen zijn vanuit de landbouwsector, dat deed me toch wel een beetje pijn.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u, voorzitter, voor uw aanvullingen. Je krijgt soms de indruk dat alles wat er fout loopt in Vlaanderen, de schuld van de boeren is. Die indruk wil ik echt niet geven. Er zijn heel veel regels, maar enfin.

Collega Vandenhove, er zijn inderdaad bijkomende initiatieven nodig. Ik volg u daarin. We gaan daar ook verder op inzetten. Ik hoop dat ik u wat heb kunnen overtuigen met de toelichting over de toekomstige aanpak op het vlak van minder watergebruik, meer water hergebruiken en het versterken van de waterreserves, maar sowieso wordt de wateruitdaging een 'huge' uitdaging voor de hele samenleving.

Collega Rombouts, de opvolging van de waterpeilen is superbelangrijk. U hebt daar terecht op gewezen. Hier is de VMM in eerste instantie ook aan zet om de monitoring te doen van het verbruik tot het meten van de waterpeilen zelf.

Via het VLIF, de naschoolse vorming en het bedrijfsadvies van KRATOS zetten we volop op de waterbesparing in. Dat heb ik ook in mijn eerste antwoord geduïd. Daar ligt een grote uitdaging, maar zijn er ook enorme opportuniteiten en mogelijkheden. Ik heb ondertussen al de gelegenheid gehad om de innovaties in de sector te zien om op maat van de plant te bewateren. Het is fantastisch om dat te zien. Ik zie dat de sector zelf 28 miljoen euro heeft geïnvesteerd in duurzaam waterbeheer via het VLIF in het jaar 2019. Dat toont ook aan dat de boeren daar wel bewust mee bezig zijn. Als ik op een erf kom, is dat vaak een van de eerste thema's waarover het gaat. Eerst gaat het over voldoende grond, dan over rendabiliteit en dan beginnen ze over het klimaat en het water. Het teveel of het tekort aan water staat heel hoog op de agenda.

Wat betreft het herstel van natte natuur, collega Coel, zijn we van plan om een project te financieren om het effect van vernatting van natuur op omliggend landbouwgebied na te gaan op het vlak van teelttechniek en teeltkeuze. Dat element kan dan worden meegenomen in de toekomstige locatiekeuzes.

College Schauvliege, u hebt een juridische vraag gesteld over een bepaald artikel. Ik moet dat bekijken. Ik heb daar op dit ogenblik nog geen antwoord op, maar we gaan dat nagaan.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (sp.a): Dank u wel voor het antwoord. Ik denk dat het ook een goed klein debat was.

De voorzitter: Inderdaad, dank u wel ook voor de vraag.

De vraag om uitleg is afgehandeld.